

Rapport

Grensoverschrijdend gedrag in de zwemsport

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2022/141

Datum

juni 2022

Opdrachtgever

Koninklijke Nederlandse Zwembond
NOC*NSF

Auteurs

Anne van Bebber (I&O Research)
Jolijn Polet (I&O Research)
Evi de Cock (Centerdata)
Erik van Haaren (NOC*NSF)
Miriam Reijnen (NOC*NSF)

Deze rapportage is tot stand gekomen door een samenwerking tussen I&O Research, Centerdata en NOC*NSF. I&O Research en Centerdata hebben het onderzoek uitgevoerd en de rapportage geschreven. NOC*NSF heeft op basis van de bevindingen uit het onderzoek beleidsaanbevelingen gedaan, die te lezen zijn in paragraaf 9.2.

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
Grensoverschrijdende ervaringen	5
Ernstscore van het GOG	6
Verdieping op de ervaring met grensoverschrijdend gedrag	7
Mogelijke daders	9
Kennis over eigen vereniging en informatievoorziening	9
1 Inleiding	10
1.1 Achtergrond	10
1.2 Leeswijzer	10
2 Onderzoeksmethode	11
2.1 Dataverzameling	11
2.2 Achtergrondkenmerken	13
3 Grensoverschrijdend gedrag	15
3.1 Inleiding	15
3.2 Prevalentie van grensoverschrijdend gedrag	15
3.3 Aard en frequentie van de prevalentie	19
3.4 Ernstscore index van de gebeurtenissen	22
3.5 Grensoverschrijdend gedrag per zwemsport	24
4 Verdieping op emotioneel grensoverschrijdend gedrag	27
4.1 Perceptie op emotioneel grensoverschrijdend gedrag	27
4.2 De locatie van het emotioneel grensoverschrijdend gedrag	28
4.3 Vertellen over het emotioneel grensoverschrijdend gedrag	29
4.4 Eenmalig of vaker vergelijkbare ervaringen	31
4.5 Gevolgen voor degene die het gedrag vertoont	33
5 Verdieping op lichamelijk grensoverschrijdend gedrag	34
5.1 Perceptie op lichamelijk grensoverschrijdend gedrag	34
5.2 De locatie van het lichamelijk grensoverschrijdend gedrag	35
5.3 Vertellen over het lichamelijk grensoverschrijdend gedrag	35
5.4 Eenmalig of vaker vergelijkbare ervaringen	38
5.5 Gevolgen voor degene die het gedrag vertoont	38
6 Verdieping op seksueel grensoverschrijdend gedrag	39
6.1 Perceptie op seksueel grensoverschrijdend gedrag	39
6.2 De locatie van het seksueel grensoverschrijdend gedrag	40
6.3 Vertellen over het seksueel grensoverschrijdend gedrag	41
6.4 Eenmalig of vaker vergelijkbare ervaringen	43
6.5 Gevolgen voor degene die het gedrag vertoont	43

7	Informatie over mogelijke daders	44
7.1	Aantal daders	44
7.2	Geslacht en rol van de daders	46
7.3	Daderprofielen	48
8	Het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag	50
8.1	Grensoverschrijdend gedrag op de vereniging	50
8.2	Bekend met de voorzieningen van de vereniging	51
8.3	Informatie over het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag	52
9	Conclusies en aanbevelingen	53
9.1	Conclusies	53
9.2	Aanbevelingen	54
	Bijlage A.1 Constructie weegfactor	57
	Bijlage A.2	58
	Gebeurtenissen van grensoverschrijdend gedrag	58
	Emotioneel grensoverschrijdend gedrag	58
	Lichamelijk grensoverschrijdend gedrag	58
	Seksueel grensoverschrijdend gedrag	59
	Bijlage A.3 Ernstscore Index	60

Samenvatting

In opdracht van de Koninklijke Nederlandse Zwembond (KNZB) en NOC*NSF voerden I&O Research en Centerdata een onderzoek uit naar grensoverschrijdend gedrag in de zwemsport. Het doel van dit onderzoek is om meer inzicht te geven in de prevalentie van en ervaring met grensoverschrijdend gedrag in de zwemsport in de afgelopen vijf jaar. De data zijn verzameld van 23 november 2021 tot en met 19 december 2021 door middel van een online vragenlijst onder de leden van de KNZB. Er hebben in totaal 8.462 leden, van de 40.250 KNZB leden, deelgenomen aan het onderzoek. Alle gebruikte percentages in deze rapportage zijn gewogen; aantallen respondenten worden ongewogen weergegeven.

In dit onderzoek wordt onderscheid gemaakt tussen drie vormen van grensoverschrijdend gedrag (GOG):

- Emotioneel grensoverschrijdend gedrag (EGG), bijvoorbeeld vernederd worden; gepest worden; het beschadigen van spullen.
- Lichamelijk grensoverschrijdend gedrag (LGG), bijvoorbeeld geduwd worden; geslagen worden; bij de keel gegrepen worden.
- Seksueel grensoverschrijdend gedrag (SGG), bijvoorbeeld begluurd worden; pornografische afbeeldingen te zien krijgen; aangeraakt worden met een seksuele connotatie.

Grensoverschrijdende ervaringen

Iets meer dan de helft van de leden (54%) heeft de afgelopen vijf jaar minimaal één vorm van GOG meegemaakt. Van de leden heeft 50 procent emotioneel GOG meegemaakt, 16 procent lichamelijk GOG, en 19 procent seksueel GOG. Zeven procent heeft van elk van deze vormen minimaal één grensoverschrijdende gebeurtenis meegemaakt.

Niet alle ervaringen met GOG maken ook indruk. In totaal heeft 25 procent van de leden minstens één vorm van GOG meegemaakt die indruk op hen maakte. Ervaringen die indruk maakten komen het meest voor bij EGG. In totaal maakte 22 procent minimaal één EGG-ervaring mee die indruk maakte, 5 procent een LGG-ervaring en 7 procent een SGG-ervaring.

Zesenvijftig procent van de wedstrijdzwemmende leden en 72 procent van de leden die waterpolo spelen heeft ten minste één type grensoverschrijdend gedrag meegemaakt. Bij de leden die deze sporten beoefenen komt grensoverschrijdend gedrag significant vaker voor dan bij leden die deze sporten niet beoefenen. Voor allebei deze sporten geldt dat bijna één derde van alle beoefenaars weleens grensoverschrijdend gedrag heeft meegemaakt dat ook (een beetje) indruk op hen heeft gemaakt.

Emotionele grensoverschrijding

Van de 8.462 respondenten hebben er 4.041 minstens één EGG-ervaring meegemaakt; 50 procent van de leden van de zwembond heeft dus EGG meegemaakt. In 1.742 gevallen (22%) gaat het om minstens één EGG-ervaring die (een beetje) indruk maakte.

Mannen hebben significant vaker dan vrouwen ervaring met EGG, respectievelijk 52 en 46 procent. Vrouwen hebben dan weer significant vaker minstens één EGG-ervaring die (een beetje) indruk maakte dan mannen, respectievelijk 26 en 18 procent.

Jonge leden (16 t/m 24 jaar oud) maakten significant vaker EGG-ervaringen mee die (een beetje) indruk maken dan oudere leden. Hoe meer uren leden per week trainen, hoe vaker zij EGG meemaakten dat indruk maakte: bij leden die 0-2 uur per week trainen maakte 9 procent dat mee, bij 2-4 uur is dit 20 procent, en bij meer dan 4 uur gaat het om 33 procent.

Eénenvijftig procent van de wedstrijdzwemmers heeft EGG meegemaakt. Bij de waterpoloërs is dat zelfs 67 procent; bij synchroonzwemmers en personen die 'anders' hebben ingevuld betreft het respectievelijk 58 en 27 procent. Waterpoloërs en synchroonzwemmers maakten significant vaker EGG mee dan leden die deze zwemsporten niet beoefenen. Wedstrijdzwemmers, waterpoloërs en synchroonzwemmers maakten significant vaker een EGG gebeurtenis mee die indruk heeft gemaakt dan leden die deze zwemsporten niet beoefenen.

Lichamelijke grensoverschrijding

Van de 8.462 respondenten hebben er 1.281 minstens één LGG-ervaring meegemaakt; dat is 16 procent van de leden van de zwembond. In 421 gevallen (5%) gaat het om minstens één LGG-ervaring die (een beetje) indruk maakte.

Mannen hebben significant vaker dan vrouwen minstens één ervaring met LGG: 19 procent tegenover 13 procent. Bij LGG-ervaringen die (een beetje) indruk maken zijn er geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen.

Voor LGG geldt dat dit het vaakst voorkomt bij waterpoloërs. 28 procent van de waterpoloërs heeft wel eens LGG meegemaakt. LGG komt significant vaker voor bij leden die waterpoloën dan bij leden die niet waterpoloën. Ditzelfde geldt bij LGG gebeurtenissen die (een beetje) indruk maakten.

Seksuele grensoverschrijding

Van de 8.462 respondenten hebben er 1.546 minstens één SGG-ervaring meegemaakt; dat komt neer op 17 procent van de leden van de zwembond. In 571 gevallen (7%) gaat het om minstens één EGG-ervaring die (een beetje) indruk maakte.

Vrouwen maken significant vaker dan mannen een SGG-ervaring mee (24 en 15%), en deze maken ook significant vaker indruk (12 en 3%).

Jongere leden maken vaker SGG-ervaringen mee dan oudere leden. Dat geldt ook voor ervaringen die indruk maken. Leden die meer trainen, maken ook significant vaker SGG-ervaringen mee. Datzelfde geldt ook voor ervaringen die (een beetje) indruk maken.

Bijna een kwart van de leden die wedstrijdzwemmen en waterpoloën heeft weleens SGG meegemaakt. Het komt bij deze zwemsporten significant vaker voor dan bij leden die deze zwemsporten niet beoefenen. SGG dat indruk heeft gemaakt, is één op de tien wedstrijdzwemmende leden overkomen. Dat is significant vaker dan bij leden die niet wedstrijdzwemmen.

Ernstscore van het GOG

Grensoverschrijdend gedrag is een brede definitie. Om binnen deze definitie meer onderscheid te kunnen maken is het gedrag in de onderzoeksresultaten ingedeeld naar verschillende ernstcategorieën. Op basis van de frequentie van gebeurtenissen, mate van indruk en het oordeel van NOC*NSF-experts zijn drie ernstniveaus opgesteld: Mild, Matig en Ernstig.

Het aandeel ernstige gebeurtenissen is het hoogst bij EGG en het laagst bij LGG. Echter, dat is een logisch gevolg van het feit dat er meer EGG plaatsvindt dan LGG of SGG. Wanneer de categorie 'geen' wordt weggelaten, is het aandeel ernstige gebeurtenissen hoger bij LGG en SGG, dan bij EGG. Respectievelijk 57 procent, 45 procent en 35 procent.

Tabel 0.1 Minimaal één gebeurtenis per type GOG naar ernstscore. N=8.462

	Emotioneel		Lichamelijk		Seksueel	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Mild	2.258	55	537	41	763	49
Matig	378	10	27	2	92	6
Ernstig	1.405	35	717	57	691	45

Ernstig EGG komt met 21 procent onder wedstrijdzwemmers significant vaker voor bij deze groep dan bij niet-wedstrijdzwemmende leden. Seksueel grensoverschrijdend gedrag komt in alle gradaties significant vaker voor bij wedstrijdzwemmers dan bij niet-wedstrijdzwemmers. Mild, matig en ernstig EGG én LGG komt bij leden die waterpolo spelen significant vaker voor dan bij leden die geen waterpolo spelen. Bij SGG geldt dat voor mild en ernstig grensoverschrijdend gedrag.

Verdieping op de ervaring met grensoverschrijdend gedrag

De verdiepende vragen over grensoverschrijdende ervaringen zijn per vorm van GOG gesteld aan leden die minstens één keer EGG, LGG en/of SGG meemaakten dat (een beetje) indruk op hen heeft gemaakt. Leden die meer dan één ervaring hadden zijn gevraagd om de gebeurtenis in gedachten te nemen die de meeste indruk op hen maakte bij het invullen van de verdiepende vragen.

Perceptie van eigen ervaring

Leden geven in de meeste gevallen aan dat ze het GOG dat ze meemaakten zelf toen als grensoverschrijdend hebben ervaren, en dit nu nog steeds zo zien. Vooral bij LGG en SGG-ervaringen geeft een ruime meerderheid dit aan.

Bij ervaringen met EGG is de groep die het toen niet als grensoverschrijdend heeft ervaren en dit nu nog steeds niet zo ziet bijna even groot.

Bij alle vormen van GOG is er ongeveer één op de acht die aangeeft dat ze het toen niet als grensoverschrijdend hebben ervaren, maar dit inmiddels wel zo zien.

Locatie

Alle vormen van GOG vonden het meest plaats op het sportterrein. Bij EGG- en SGG-ervaringen zijn een openbare ruimte en de sportkleedkamer daarna de meest voorkomende locaties. Bij LGG-ervaringen zijn er geen andere veelvoorkomende locaties.

Vertellen over de ervaring

In de meeste gevallen is door het slachtoffer meteen en/of achteraf aan iemand verteld over de ervaring met GOG. Bij een ervaring met EGG vertelde 72 procent over de ervaring, bij LGG 77 procent en bij SGG 65 procent.

In de meeste gevallen werd over de ervaring verteld aan een teamgenoot of medesporter, aan iemand in de naaste familie (bijvoorbeeld de partner, vader, moeder, broer of zus), of aan iemand anders in de naaste omgeving (bijvoorbeeld een vriend, vriendin of collega).

Ook iemand anders op de vereniging, zoals een coach of trainer is regelmatig in vertrouwen genomen. In 6 procent van de gevallen met EGG, 4 procent met LGG en 8 procent van de SGG gevallen is er met de vertrouwenspersoon van de vereniging gepraat.

Bijna alle leden die over hun GOG-ervaring hebben gepraat geven aan dat het delen van hun ervaring met GOG heeft geholpen: bij EGG geeft driekwart dit aan, bij LGG 68 procent en bij SGG 73 procent.

Redenen waarom het vertellen hielp zijn bijvoorbeeld: voor het verwerkingsproces; om af te reageren; het krijgen van erkenning of steun; en dat er actie ondernomen werd. Dat degene aan wie over de ervaring verteld wordt deze herkent, kan ook helpen.

Voor sommigen hielp het vertellen niet. Dat kwam vooral omdat er niks mee gedaan werd, of omdat het gedrag niet stopte. Bij EGG en LGG wordt ook aangegeven dat het GOG bij de cultuur van de club/sport hoort.

Eénmalig of vaker vergelijkbare gebeurtenissen

Bij elke vorm van GOG gaat het in iets meer dan de helft van de gevallen om vergelijkbare gebeurtenissen die vaker voorkomen. Bij EGG en LGG geeft 54 procent van de leden dat aan, bij SGG zelfs 58 procent.

Wanneer het GOG vaker dan één keer voorkomt, gaat het in de meeste gevallen om 2 tot 5 keer. Toch komt bij ongeveer één op de tien leden die een GOG meemaakte die indruk maakte een vergelijkbare gebeurtenis zelfs vaker dan 10 keer voor.

Tabel 0.2 Percentage en aantallen "Zijn vergelijkbare gebeurtenissen vaker voorgekomen?"

	EGG		LGG		SGG	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Nee, het was één keer	794	46%	193	46%	238	42%
Ja, 2 tot 5 keer	642	38%	145	35%	214	38%
Ja, 6 tot 10 keer	121	7%	35	9%	50	9%
Ja, vaker dan 10 keer	156	9%	41	10%	61	11%
Totaal	1.713	100%	414	100%	563	100%

Wanneer het GOG vaker dan één keer is voorgekomen, is leden gevraagd of vergelijkbare gebeurtenissen nog steeds plaatsvinden. Bij alle drie de vormen van GOG vond bij ongeveer twee op de drie het gedrag niet meer plaats. Bij EGG- en SGG-ervaringen stopte het gedrag in de meeste gevallen, omdat degene die het gedrag vertoonde daar zelf mee stopte. Ook zorgde degene die het overkomt er vaak voor dat hij of zij niet meer in de buurt komt, bijvoorbeeld door van team of club te wisselen.

In veel gevallen zijn er geen gevolgen voor degene die het GOG vertoonde. Bij EGG-ervaringen waren er geen gevolgen voor de dader in 79 procent van de gevallen. Bij LGG is dat 71 procent en bij SGG 76 procent. Het meest voorkomende gevolg voor de betrokkene(n) is het krijgen van een waarschuwing.

Mogelijke daders

Er is gekeken naar de rol en het geslacht van de personen die mogelijk betrokken waren bij de grensoverschrijdende gebeurtenissen. Ze worden 'mogelijke daders' genoemd.

In veruit de meeste ervaringen met GOG is er één mogelijke dader verantwoordelijk. Dit geldt voor alle drie de vormen. Voor EGG-ervaringen gaat het om één dader in 58 procent van de gevallen, twee daders in 21 procent van de gevallen en in 10 procent om 3 daders. Voor LGG gaat het zelfs in 71 procent van de gevallen om één dader en in 13 procent om twee daders. Bij SGG-ervaringen geldt dat het in 71 procent van de gevallen om één dader gaat, en in 17 procent om twee daders.

In de meeste gevallen is de dader een man. Bij SGG-ervaringen komt dit het vaakst voor met 83 procent. Bij EGG is het 59 procent en bij LGG 70 procent. Wanneer wordt gekeken naar de rol van de dader gaat het voor alle drie de vormen het vaakst om een sportende teamgenoot, een andere sporter uit de eigen of een andere club, of een coach of trainer. Bij EGG en SGG is de dader in de meeste gevallen een sportende teamgenoot of de coach/trainer. Bij LGG is de meest voorkomende dader met 41 procent een andere sporter uit de eigen of een andere sportclub.

Kennis over eigen vereniging en informatievoorziening

Veruit de meeste leden schatten in dat GOG niet voor komt op hun vereniging: driekwart van de leden geeft dat aan. Vrouwen denken vaker dan mannen dat het (misschien) voor komt. Leden ouder dan 55 jaar denken vaker dat het niet voor komt dan jongere leden. Leden die 4+ uur per week trainen geven significant vaker dan personen die minder trainen aan dat GOG wel of misschien voor komt.

De vertrouwenscontactpersoon is binnen een vereniging het eerste aanspreekpunt voor iedereen die een vraag heeft over of te maken heeft met grensoverschrijdend gedrag. Ruim de helft van de leden (53%) weet dat de eigen vereniging een vertrouwenscontactpersoon heeft, de rest weet dat niet. Veel leden weten niet of niet precies waar ze op hun vereniging terecht kunnen voor hulp en ondersteuning na het meemaken van een GOG.

Weinig leden geven aan te weten dat ze informatie krijgen over het tegengaan van GOG via hun vereniging of de KNZB: 72 procent geeft aan dat ze dit niet krijgen of denken niet te krijgen. De leden die aangeven deze informatie wel te krijgen, ontvangen dit vooral via de mail of nieuwsbrieven.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Grensoverschrijdend gedrag komt overal voor. Grensoverschrijdend gedrag betekent dat iemand bewust of onbewust over de grenzen van een ander gaat. Afhankelijk van het gedrag kan het ervaren ervan grote gevolgen hebben voor degene die het overkomt. Dit onderzoek richt zich op het beter in beeld brengen van de prevalentie van grensoverschrijdend gedrag in de zwemsport.

Grensoverschrijdend gedrag kan een subjectieve beleving zijn: wat de een als grensoverschrijdend gedrag ervaart, wordt misschien door een ander niet zo ervaren. Daarom is er in dit onderzoek niet alleen gekeken naar wat mensen hebben meegemaakt, maar ook of wat ze meemaakten indruk heeft gemaakt. Op deze manier wordt een zo compleet mogelijk beeld gegeven van enerzijds absolute aantallen van grensoverschrijdend gedrag en anderzijds ervaringen met grensoverschrijdend gedrag.

Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de Koninklijke Nederlandse Zwembond (KNZB) en NOC*NSF, en is gezamenlijk uitgevoerd door I&O Research en Centerdata. Het huidige onderzoek is gebaseerd op het landelijke onderzoek: *'Grensoverschrijdend gedrag in de Nederlandse sport: Prevalentieonderzoek gebaseerd op jeugdervaringen'* uitgevoerd in 2020¹.

Doel van het onderzoek

De KNZB en NOC*NSF willen graag inzicht krijgen in grensoverschrijdend gedrag in de zwemsport. Ze zijn met name geïnteresseerd in: wat voor gedragingen (vaker) voorkomen; hoeveel leden ermee te maken hebben; wie degenen zijn die het grensoverschrijdende gedrag vertonen. Ook krijgen ze graag meer inzicht in de mate waarin leden bekend zijn met wat er door de bond en sportclubs wordt gedaan om grensoverschrijdend gedrag tegen te gaan. Het doel van dit onderzoek is dan ook om inzicht te geven in het ervaren van grensoverschrijdend gedrag onder leden van de KNZB. De uitkomsten van dit onderzoek gebruiken de KNZB en NOC*NSF om waar nodig het beleid aan te passen en grensoverschrijdend gedrag in hun sport tegen te gaan.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 van dit rapport wordt ingegaan op de onderzoeksmethode die in dit onderzoek is gebruikt. Hier wordt beschreven op welke wijze de data verzameld zijn. Ook worden hierin de achtergrondkenmerken van de respondenten uiteengezet. Hoofdstuk 3 gaat in op de prevalentie en ernst van grensoverschrijdend gedrag in de zwemsport. In hoofdstuk 4, 5 en 6 wordt dieper ingegaan op respectievelijk de emotionele, lichamelijke en seksuele grensoverschrijdende ervaringen. In hoofdstuk 7 wordt aandacht besteed aan degene die het grensoverschrijdend gedrag vertoont. Het rapport sluit af met een hoofdstuk over in hoeverre leden kennis hebben van wat er vanuit de clubs en de KNZB gedaan wordt om grensoverschrijdend gedrag tegen te gaan.

¹https://nocnsf.nl/media/3754/prevalentie-grens-overschrijdend-gedrag-in-de-nederlandse-sport_definitief_v20.pdf

2 Onderzoeksmethode

De data zijn verzameld door middel van een online vragenlijst. Alle leden van de KNZB hebben via een e-mail een uitnodiging ontvangen om deel te nemen aan het huidige onderzoek. Het betreft een retrospectief onderzoek: leden van de KNZB zijn bevraagd over hun ervaringen over de afgelopen vijf jaar.

2.1 Dataverzameling

In deze paragraaf wordt uiteengezet hoe de dataverzameling voor dit onderzoek heeft plaatsgevonden.

Vragenlijst

De vragenlijst is gebaseerd op de cognitief geteste vragenlijst uit het prevalentieonderzoek 2020¹. Cognitief testen verhoogt de validiteit van het meetinstrument². Aan de vragenlijst uit het onderzoek van 2020 zijn enkele aanpassingen gedaan, zodat deze aansluit bij het doel van het huidige onderzoek. Hierdoor zijn de resultaten niet een-op-een te vergelijken met de uitkomsten uit het prevalentieonderzoek 2020. Daarnaast werd respondenten in het rapport van 2020 gevraagd terug te kijken op de jeugdijaren. In het huidige onderzoek werd gevraagd terug te kijken op de afgelopen 5 jaar. Bij het aanpassen van de vragenlijst zijn – naast de onderzoekers van I&O Research en Centerdata – ook medewerkers van de KNZB en NOC*NSF betrokken.

De vragenlijst is opgebouwd uit zes onderdelen. Allereerst zijn er enkele achtergrondgegevens uitgevraagd. Daarna zijn er achtereenvolgens vragen gesteld over grensoverschrijdende ervaringen in de afgelopen vijf jaar op emotioneel, lichamelijk en seksueel gebied. Vervolgens zijn er vragen gesteld over de persoon/personen die betrokken waren bij de grensoverschrijdende ervaringen. De vragenlijst sloot af met vragen over wat er door clubs en de KNZB gedaan wordt om grensoverschrijdend gedrag te voorkomen.

Werving

De data zijn verzameld in de periode van 23 november 2021 tot en met 19 december 2021. Alle leden van de KNZB hebben in eerste instantie een vooraankondiging van het onderzoek ontvangen. Vervolgens ontvingen ze een e-mail met een uitnodiging tot deelname aan het onderzoek; er zijn ook twee herinneringsmails verstuurd. Deze e-mails bevatten achtergrondinformatie over het onderzoek en een link naar de online vragenlijst. Er is gebruik gemaakt van een persoonlijke link naar de vragenlijst. Hierdoor konden deelnemers de vragenlijst tussentijds onderbreken en later op dezelfde plek verder gaan. Ook was het hierdoor mogelijk om gericht herinneringsmails te sturen naar leden die nog niet, of nog niet volledig meegedaan hadden aan het onderzoek.

Om deel te kunnen nemen moesten leden aan de volgende inclusiecriteria voldoen: ouder zijn dan 16 jaar; toestemming geven voor deelname; de vragenlijst volledig invullen.

² <https://ou-books.gitlab.io/openmens/validiteit-van-meetinstrumenten.html>

Respons

Er zijn 40.250 leden van de KNZB benaderd om deel te nemen aan het huidige onderzoek. In totaal hebben 11.524 leden de link naar de vragenlijst geopend. Hiervan hebben 8.462 leden die voldeden aan de inclusiecriteria de vragenlijst volledig ingevuld: een responspercentage van 21 procent.

Het voltooiingspercentage is 73 procent, hetgeen inhoudt dat 73 procent van de respondenten die aan de vragenlijst begonnen zijn, deze succesvol hebben afgerond.

Analyses en weging

De data-analyses zijn uitgevoerd in IBM SPSS Statistics versie 28.0.1.0.

De netto respons is gewogen op een combinatie van leeftijd en geslacht, zodat de uitkomsten op deze kenmerken representatief zijn voor de leden van de KNZB. Hiervoor zijn actuele gegevens gebruikt van de ledenadministratie van de KNZB uit januari 2022. Een overzicht van de totstandkoming van de weegfactoren is te vinden in bijlage A.1. Alle gebruikte percentages in deze rapportage zijn gewogen, aantallen respondenten worden ongewogen weergegeven. Bij het lezen van de aantallen en percentages van de verschillende Tabellen in deze rapportage dient hiermee rekening te worden gehouden.

2.2 Achtergrondkenmerken

Van de 8.462 respondenten in dit onderzoek zijn 3.776 vrouw en 4.623 respondenten man, 21 respondenten geven aan non-binair te zijn of een ander geslacht te hebben. Van 42 respondenten is het geslacht onbekend, zij hebben deze vraag overgeslagen.

De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 43 jaar oud. Het gemiddelde aantal uren per week dat respondenten actief bezig zijn met zwemmen in clubverband is 3 uur. Respondenten zijn gemiddeld 20 jaar lid van een zwemvereniging, de mediaan ligt op 16 jaar. Een overzicht van de achtergrondkenmerken is te vinden in Tabel 2.1.

Tabel 2.1 Achtergrondkenmerken respondenten

Achtergrondkenmerk		Aantal	Percentage
Geslacht	Man	4.623	55%
	Vrouw	3.776	45%
	X of overig	21	0%
	Onbekend	42	0%
	Totaal	8.420	100%
Leeftijd	18 t/m 24 jaar	1.481	22%
	25 t/m 34 jaar	1.287	17%
	35 t/m 44 jaar	1.273	15%
	45 t/m 54 jaar	1.886	22%
	55 t/m 64 jaar	1.569	15%
	65 jaar en ouder	966	9%
	Totaal	8.462	100%
Uren actief per week	0-2 uur	2.393	27%
	2-4 uur	3.349	39%
	4+ uur	2.720	34%
	Totaal	8.462	100%
Duur lidmaatschap	0-5 jaar	1.222	15%
	5-10 jaar	1.151	14%
	10+ jaar	6.089	71%
	Totaal	8.462	100%

De meest beoefende sporten onder deelnemers zijn waterpolo en wedstrijdzwemmen, respectievelijk 41 procent en 34 procent geeft aan die sporten te beoefenen. Synchroonzwemmen en schoonspringen komen minder vaak voor. Tabel 2.2 laat een overzicht zien. Omdat respondenten meerdere antwoorden konden geven, tellen de percentages op tot meer dan 100 procent.

Andere sporten die veel genoemd worden zijn: vormen van aquarobic (aquajoggen, aquafit etc.), banenzwemmen/conditiezwemmen, masterszwemmen en ouderen/seniorenzwemmen, recreatief zwemmen, triatlon trainingen en trimzwemmen. Open water zwemmen, reddend zwemmen en elementair zwemmen worden ook regelmatig genoemd.

Tabel 2.2 "Welke zwemsport beoefent u?" (meerdere antwoorden mogelijk) (N=8.462)

Zwemsport	Aantal	Percentage
Wedstrijdzwemmen	2.805	34%
Waterpolo	3.335	41%
Synchroonzwemmen	194	2%
Schoonspringen	26	0%
Anders	2.909	32%
Totaal	9.269	109%

3 Grensoverschrijdend gedrag

3.1 Inleiding

Er wordt in dit een onderzoek onderscheid gemaakt tussen drie vormen van grensoverschrijdend gedrag (GOG), namelijk:

- emotioneel grensoverschrijdend gedrag (EGG);
- lichamenlijk grensoverschrijdend gedrag (LGG);
- seksueel grensoverschrijdend gedrag (SGG).

In dit hoofdstuk wordt de mate van voorkomen van deze drie vormen van GOG besproken.

3.2 Prevalentie van grensoverschrijdend gedrag

Voor elke vorm van grensoverschrijdend gedrag is een lijst met een aantal specifieke gebeurtenissen of gedragingen vastgesteld. Voor EGG zijn dit 15 gebeurtenissen, voor LGG 12 gebeurtenissen en voor SGG 22 gebeurtenissen. Deze gebeurtenissen zijn door NOC*NSF per vorm van GOG vastgesteld en voor dit onderzoek aangeleverd. Daarnaast zijn er twee gebeurtenissen toegevoegd die specifiek van toepassing zijn in de zwemsport. De lijst met gebeurtenissen is opgenomen in Bijlage A.2.

Voorbeelden van gebeurtenissen emotioneel GOG zijn: vernederd worden; gepest worden; het beschadigen van spullen.

Voorbeelden van gebeurtenissen lichamenlijk GOG zijn: geduwd worden; geslagen worden; bij de keel gegrepen worden.

Voorbeelden van gebeurtenissen seksueel GOG zijn: begluurd worden; pornografische afbeeldingen te zien krijgen; aangeraakt worden met een seksuele connotatie.

Leden hebben voor iedere vorm van grensoverschrijdend gedrag aangegeven of ze hiermee te maken hebben gehad in de afgelopen vijf jaar. Per gebeurtenis kon worden aangegeven of dit *nooit*, *een enkele keer* of *regelmatig* is voorgekomen. Vervolgens is voor elk van de gebeurtenissen die een enkele keer of regelmatig zijn voorgekomen gevraagd of de betreffende gebeurtenis *geen* of *een beetje tot veel* indruk heeft gemaakt.

Tabel 3.1 geeft een totaaloverzicht weer van de prevalentiecijfers van de drie verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag. Een vorm van grensoverschrijdend gedrag wordt meegeteld in de prevalentiecijfers als een respondent aangeeft *minimaal één gebeurtenis* te hebben meegemaakt van de betreffende vorm van grensoverschrijdend gedrag (EGG, LGG of SGG), ongeacht of dit een enkele keer of regelmatig voorkwam tijdens het zwemmen. In de rechterkolom wordt weergegeven bij hoeveel personen zo'n gebeurtenis ook daadwerkelijk indruk heeft gemaakt.

Vierenvijftig procent van de leden ($N=4.434$) geeft aan minimaal één gebeurtenis van grensoverschrijdend gedrag te hebben meegemaakt. Zesenvestig procent ($N=4.028$) geeft aan nooit GOG te hebben ervaren. Daarnaast geeft een kwart van de leden ($N=1.991$) aan minimaal één gebeurtenis van GOG te hebben ervaren die indruk heeft gemaakt.

Ook is te zien dat 50 procent ($N=4.041$) ten minste één gebeurtenis van emotioneel grensoverschrijdend gedrag heeft meegemaakt. Daarnaast rapporteert 16 procent ($N=1.281$) van de leden minimaal één gebeurtenis van lichamelijk grensoverschrijdend gedrag en 19 procent ($N=1.546$) minimaal één gebeurtenis van seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Niet al deze gebeurtenissen van EGG, LGG en SGG hebben indruk gemaakt op de leden: 22 procent ($N=1.742$) geeft aan minimaal één gebeurtenis van emotioneel grensoverschrijdend gedrag te hebben meegemaakt die indruk heeft gemaakt, 5 procent ($N=421$) rapporteert minimaal één gebeurtenis van lichamelijk grensoverschrijdend gedrag die indruk heeft gemaakt en 7 procent ($N=571$) rapporteert minimaal één gebeurtenis van seksueel grensoverschrijdend gedrag die indruk heeft gemaakt.

Zeven procent ($N=513$) van de leden geeft aan alle drie de vormen van grensoverschrijdend gedrag te hebben meegemaakt. Twee procent ($N=119$) heeft alle drie de vormen van grensoverschrijdend gedrag meegemaakt *en* geeft aan dat deze alle drie indruk hebben gemaakt.

Tabel 3.1 Aantallen en percentages prevalentie grensoverschrijdend gedrag

Prevalentie grensoverschrijdend gedrag (GOG) $N = 8.462$				
Type GOG meegemaakt	Minimaal één gebeurtenis meegemaakt ³		Minimaal één gebeurtenis meegemaakt die indruk heeft gemaakt ⁴	
	Aantal	%	Aantal	%
Emotioneel GOG meegemaakt	4.041	50	1.742	22
Lichamelijk GOG meegemaakt	1.281	16	421	5
Seksueel GOG meegemaakt	1.546	19	571	7
Alle drie de types GOG meegemaakt	513	7	119	2
Minimaal 1 type GOG meegemaakt	4.434	54	1.991	25
Geen enkele GOG meegemaakt	4.028	46	6.471	75

Wanneer we de verschillen naar achtergrondkenmerken bekijken, is te zien dat mannen significant vaker (56%) ten minste één vorm van GOG meemaakten dan vrouwen (52%). Leden die zich niet als man of vrouw identificeren maakten significant vaker (86%) ten minste één van de vormen van GOG mee dan mannen en vrouwen. Het meemaken van ten minste één gebeurtenis van GOG die ook indruk maakt, kwam daarentegen vaker bij vrouwen (30%) voor dan bij mannen (20%). Bij personen die zich als geen van beide identificeren (76%) kwam dit wederom vaker voor dan bij mannen en bij vrouwen.

Jongeren van 16 t/m 24 jaar oud maakten daarnaast significant vaker (76%) GOG mee dan iedere oudere groep leden. 65+ers maakten het minst vaak GOG mee (28%). Dezelfde verschillen zijn zichtbaar wanneer wordt gekeken naar minimaal één meegemaakte gebeurtenis die indruk heeft gemaakt.

Leden die veel trainen (4+ uur) (73%) hebben vaker ten minste één vorm van GOG meegemaakt dan leden die 0-2 (30%) of 2-4 (55%) uur per week trainen.

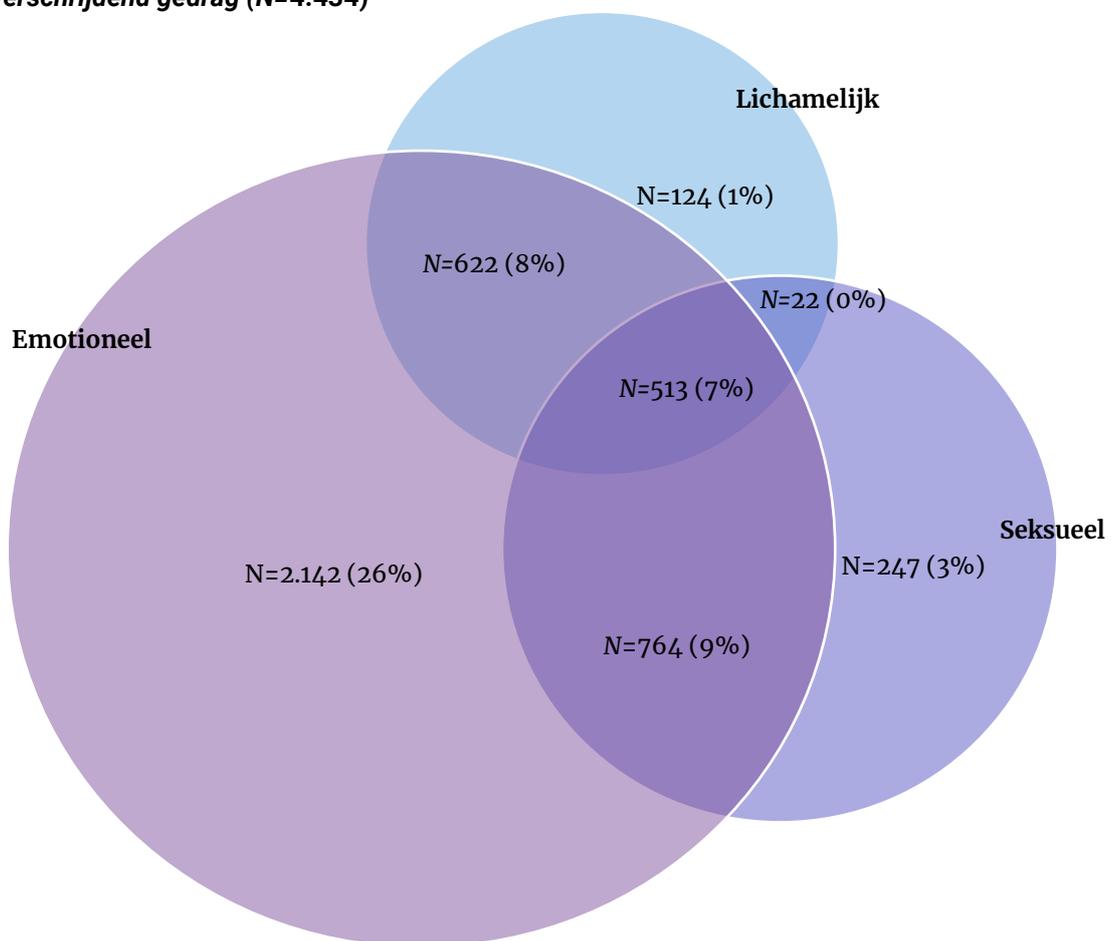
³ Minimaal één gebeurtenis van EGG, LGG of SGG meegemaakt.

⁴ Respondenten zijn gevraagd welke gerapporteerde gebeurtenissen indruk hebben gemaakt.

Leden die 2-4 uur trainen maakten ook weer vaker ten minste één vorm van GOG mee dan leden die 0-2 uur trainen. Ook hier zijn dezelfde verschillen zichtbaar bij gebeurtenissen die indruk hebben gemaakt. Daarnaast komt het meemaken van ten minste één vorm van GOG vaker voor bij leden met een middellang (56%) of lang lidmaatschap (58%) bij de zwembond, dan bij leden met een kort (34%) lidmaatschap. Voor gebeurtenissen die ook indruk hebben gemaakt geldt dat leden met een medium lidmaatschap (29%) vaker ten minste één indrukwekkende vorm van GOG hebben meegemaakt dan de overige twee groepen. Leden met een lang lidmaatschap (26%) maakten dit vaker mee dan leden met een kort lidmaatschap (14%).

In Figuur 3.1 zijn de gegevens uit Tabel 3.1 in cirkels weergegeven. In de gekleurde cirkels worden de verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag schematisch weergegeven, waarbij de grootte van de cirkel samenhangt met de mate waarin deze vorm van GOG voorkomt. Wanneer cirkels overlappen betekent dit dat er sprake is geweest van meerdere vormen van GOG.

Figuur 3.1 Aantallen en overlap van alle gebeurtenissen die een respondent heeft meegemaakt, per vorm van grensoverschrijdend gedrag (N=4.434)

$$EGG = 2.142 + 513 + 622 + 764 = 4.041 \text{ (50\%)}$$

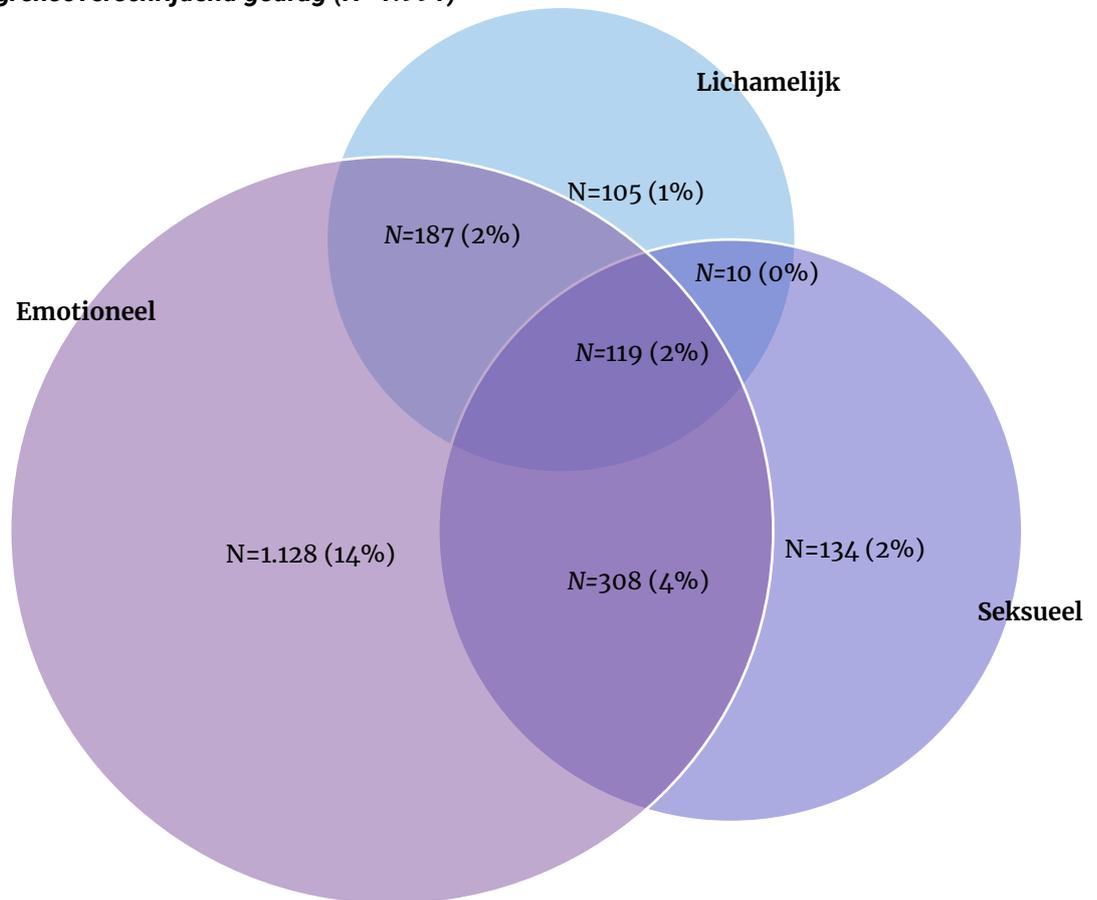
$$LGG = 124 + 513 + 622 + 22 = 1.281 \text{ (16\%)}$$

$$SGG = 247 + 513 + 764 + 22 = 1.546 \text{ (19\%)}^5$$

⁵ Gelijk aan percentages in de linker kolom van Tabel 3.1. Door decimale afrondingsverschillen kunnen de absolute aantallen +1 of -1 afwijken met de aantallen in Tabel 3.1.

In Figuur 3.2 worden de verschillende gebeurtenissen die **indruk** hebben gemaakt en de overlap daartussen schematisch weergegeven.

Figuur 3.2 Aantallen en overlap van alleen de gebeurtenissen die indruk hebben gemaakt op een respondent, per vorm van grensoverschrijdend gedrag (N=1.991)

$$\text{EGG} = 1.128 + 119 + 187 + 308 = 1.742 \text{ (22\%)}$$

$$\text{LGG} = 105 + 119 + 187 + 10 = 421 \text{ (5\%)}$$

$$\text{SGG} = 134 + 119 + 308 + 10 = 571 \text{ (7\%)}^6$$

⁶ Gelijk aan percentages in de rechter kolom van Tabel 3.1. Door decimale afrondingsverschillen kunnen de absolute aantallen +1 of -1 afwijken met de aantallen in Tabel 3.1.

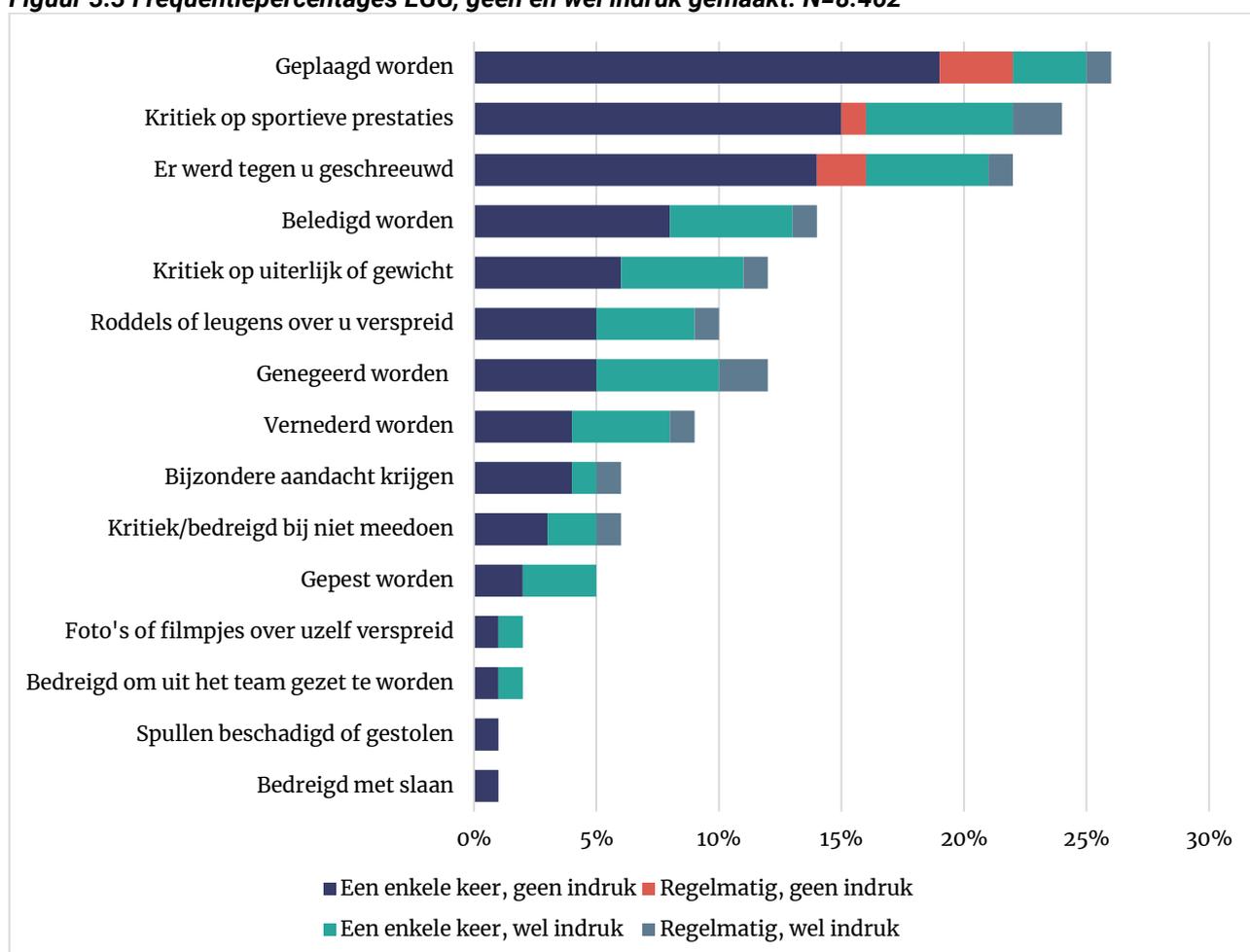
3.3 Aard en frequentie van de prevalentie

De figuren Figuur 3.3 tot en met 3.5 laten de frequenties zien van de verschillende gebeurtenissen van respectievelijk emotioneel, lichamelijk en seksueel grensoverschrijdend gedrag. Voor elke gebeurtenis is inzichtelijk gemaakt in hoeverre dit een enkele keer of regelmatig voorkwam en of de gebeurtenis indruk heeft gemaakt of niet.

Per gebeurtenis is aan de volledige balk te zien bij welk percentage van de leden de gebeurtenis is voorgekomen. In Figuur 3.3 is bijvoorbeeld te zien dat 26 procent van de leden wel eens geplaagd is. Bij 19 procent gebeurde dat een enkele keer en maakte het geen indruk. In totaal maakte bij 4 procent deze gebeurtenis wel indruk.

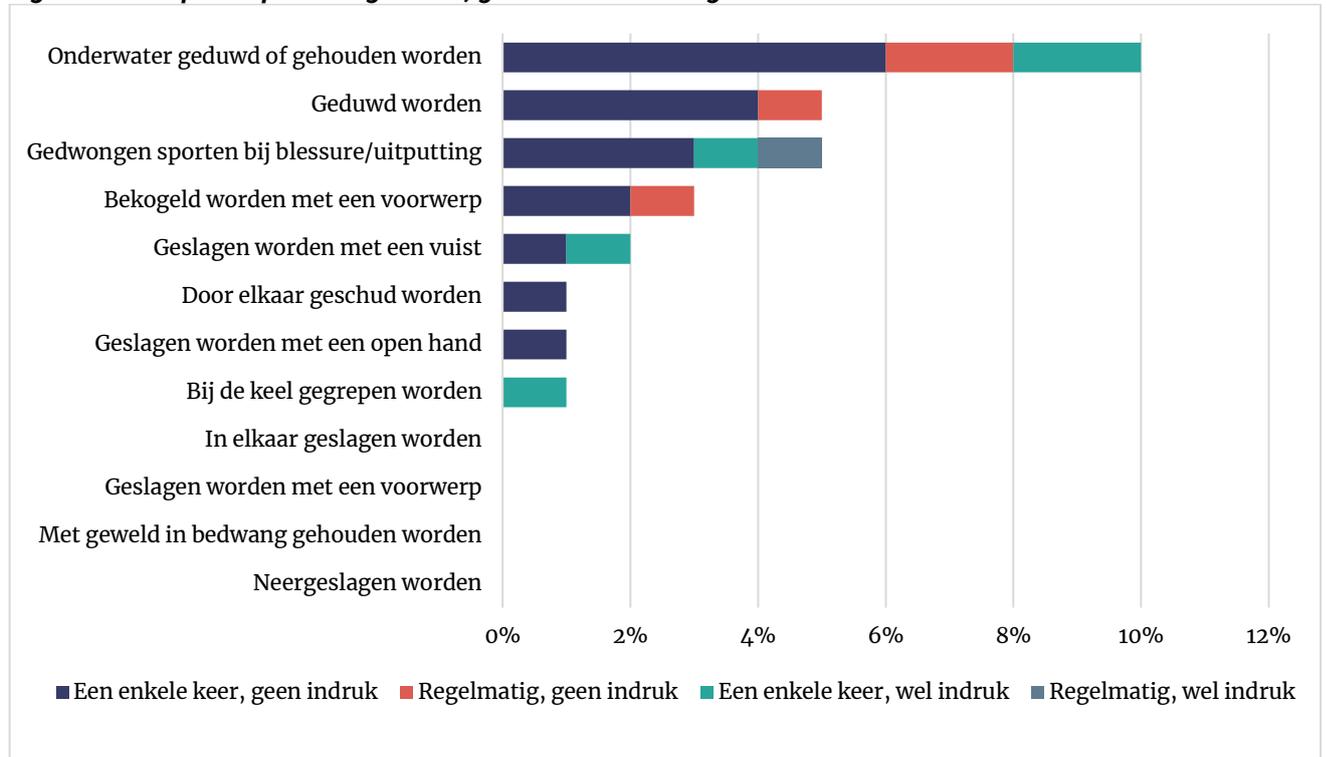
Kritiek hebben op de sportieve prestaties en genegeerd worden zijn de gebeurtenissen die bij leden de meeste indruk maken. Daarvoor hoeft het niet regelmatig voor te komen.

Figuur 3.3 Frequentiepercentages EGG, geen en wel indruk gemaakt. N=8.462

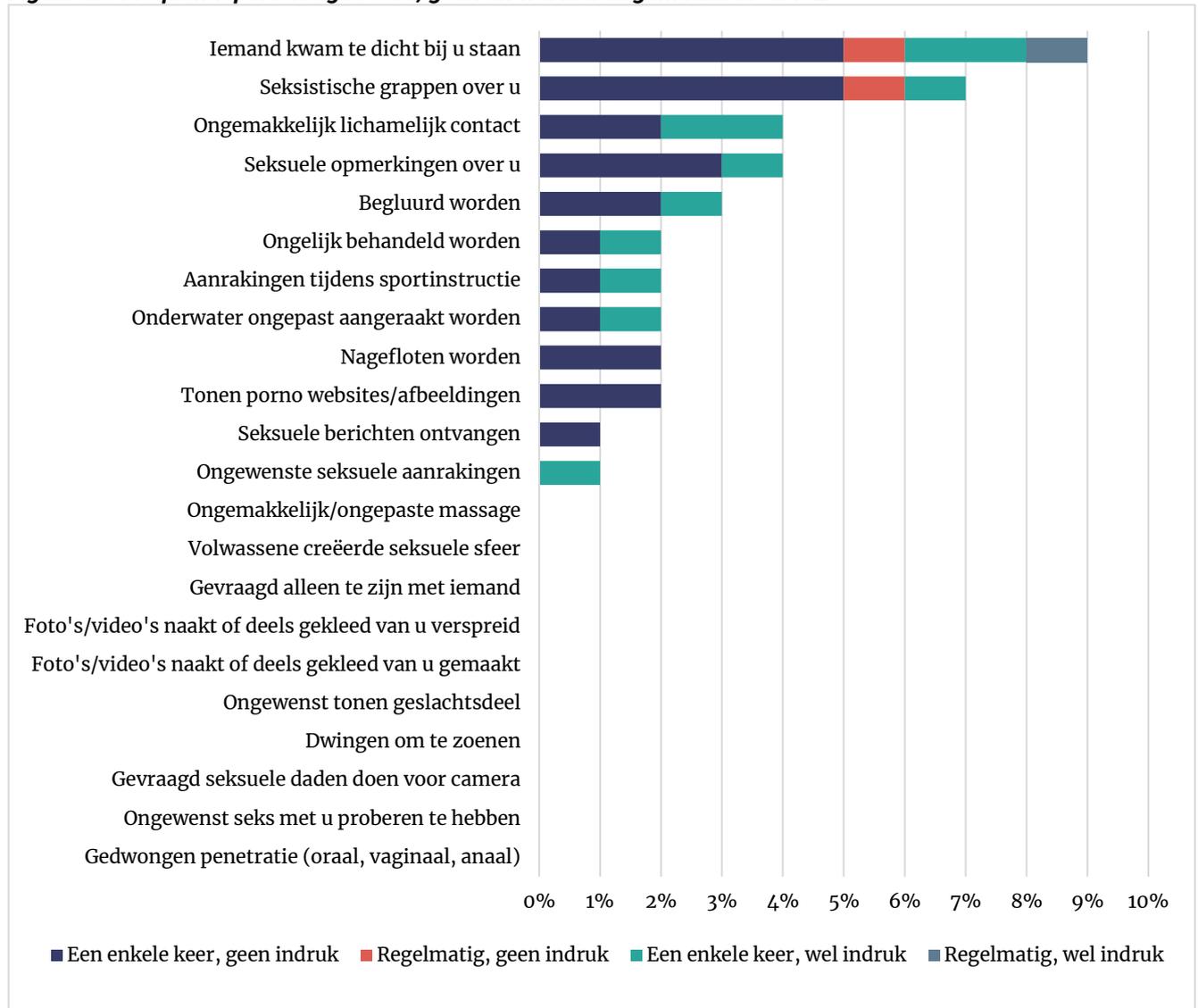
In Figuur 3.4 zijn de LGG gebeurtenissen te zien. Hier is goed te zien dat LGG slechts bij een klein deel van de leden is voorgekomen. Onderwater geduwd of gehouden worden kwam het meest voor, bij een op de tien leden. In de meeste gevallen maakt het geen indruk op de respondent. Gedwongen sporten en geduwd worden kwam vervolgens het meest voor, beide bij 5 procent van de leden. Het gedwongen sporten maakt bij 2 procent van de leden indruk.

Figuur 3.4 Frequentiepercentages LGG, geen en wel indruk gemaakt. N=8.462

Figuur 3.5 laat zien dat het voor SGG gebeurtenissen het vaakst voorkwam dat leden vinden dat iemand te dicht bij hen kwam staan. Hierbij is het belangrijk te vermelden dat het veldwerk is uitgevoerd tijdens de coronapandemie, waar het gebruikelijk was 1,5 meter afstand van elkaar te houden. Mogelijk is dit percentage daardoor hoger dan het normaliter zou zijn. Echter, lager dan normaal is ook mogelijk. Het is immers mogelijk dat er minder kans was om dichtbij iemand te gaan staan, doordat er 1,5 meter afstand gehouden moest worden. Zeven procent geeft aan dat er seksistische grappen over hen gemaakt werden; in de meeste gevallen maakt dat geen indruk.

Figuur 3.5 Frequentiepercentages SGG, geen en wel indruk gemaakt. N=8.462

3.4 Ernstscore index van de gebeurtenissen

Grensoverschrijdende gebeurtenissen kunnen een enkele keer of regelmatig zijn voorgekomen, waarbij ze wel of geen indruk gemaakt kunnen hebben. In de vorige paragraaf zagen we dat bepaalde gebeurtenissen meer indruk maakten dan andere.

Grensoverschrijdend gedrag is een brede definitie. Om binnen deze definitie meer onderscheid te kunnen maken is het gedrag in de onderzoeksresultaten ingedeeld naar verschillende ernstcategorieën. Op basis van de frequentie van gebeurtenissen, mate van indruk en het oordeel van NOC*NSF-experts zijn drie ernstniveaus opgesteld: Mild, Matig en Ernstig (zie bijlage A.3 voor de opbouw van de ernstscores).

In de ernstscore index wordt rekening gehouden met drie gecombineerde elementen:

- het oordeel van NOC*NSF-experts over de gebeurtenissen;
- de frequentie van de gebeurtenissen (een enkele keer of regelmatig);
- de ervaring van de respondent met de gebeurtenissen: heeft een gebeurtenis indruk gemaakt of niet?⁷

Figuur 3.6 Ernstscore index GOG naar ernstscore, frequentie en mate van indruk

	Een enkele keer, geen indruk	Regelmatig, geen indruk	Alle gebeurtenissen die indruk maakten
Ernstscore 0,5	1 Mild	1 Mild	2 Matig
Ernstscore 1	1 Mild	2 Matig	3 Ernstig
Ernstscore 2	3 Ernstig	3 Ernstig	3 Ernstig

⁷ Deze index is gebaseerd op de methode in het onderzoek van Mulder et al. (2020). De daar gebruikte index is afgeleid van de index gebruikt in Vertommen et al. (2016). In het huidige onderzoek is de mate van indruk die vervelende gebeurtenissen op de respondent hebben gemaakt in de index meegenomen, wat de index een nieuwe indeling geeft t.o.v. Vertommen.

In Tabel 3.2 en Figuur 3.7 is te zien hoeveel leden GOG hebben meegemaakt, uitgesplitst naar type GOG en per ernstscore. Er is uitgegaan van minimaal één gerapporteerde gebeurtenis die Mild, Matig of Ernstig is. Er is te zien dat:

- de helft van de leden geen EGG rapporteert. Mild, matig en ernstig EGG wordt door respectievelijk 28,5 en 17 procent van de leden gerapporteerd;
- 84 procent van de leden geen LGG rapporteert. Respectievelijk 7 en 9 procent rapporteert mild en ernstig GOG. Slechts een enkeling heeft matig LGG meegemaakt;
- 4 op de 5 leden aangeven geen SGG te hebben meegemaakt; 9,1 en 9 procent van de leden rapporteert respectievelijk mild, matig en ernstig SGG;
- opvallend is dat bij alle vormen van GOG matig GOG het minst voorkomt.

Tabel 3.2 Minimaal één gebeurtenis per type GOG naar ernstscore. N=8.462

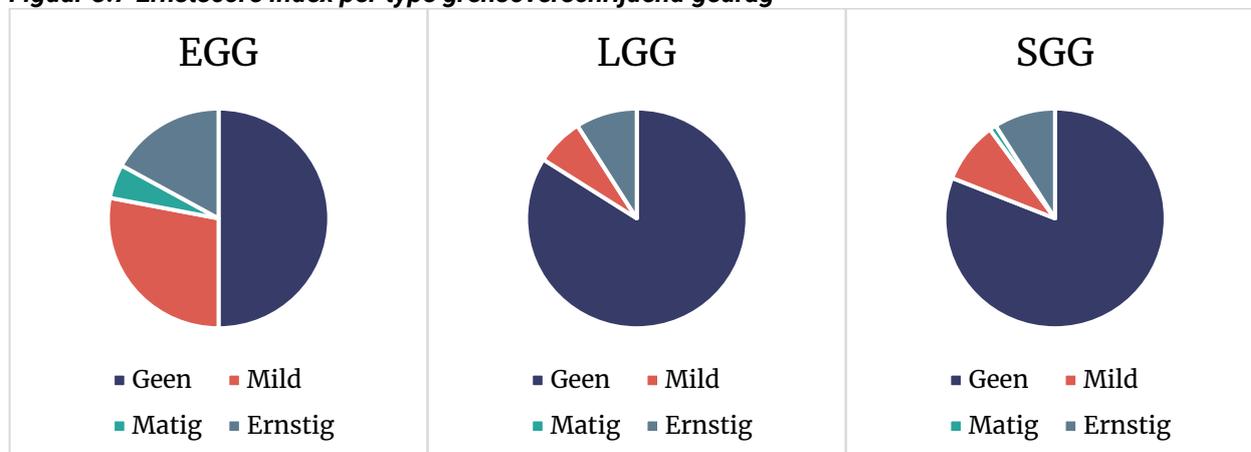
	Emotioneel		Lichamelijk		Seksueel	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Geen	4.421	50	7.181	84	6.916	81
Mild	2.258	28	537	7	763	9
Matig	378	5	27	0	92	1
Ernstig	1.405	17	717	9	691	9

Bovenstaande cijfers zijn in Figuur 3.7 in taartdiagrammen weergegeven. Het aandeel ernstige gebeurtenissen is het hoogste bij EGG. Bij EGG is 22 procent van de gebeurtenissen matig of ernstig, terwijl dat bij LGG 9 procent is en bij SGG 10 procent. Echter, dat is een logisch gevolg van het feit dat er meer EGG plaatsvindt dan LGG of SGG. Wanneer de categorie ‘geen’ wordt weggelaten, is in Tabel 3.3 te zien dat het aandeel ernstige gebeurtenissen juist hoger ligt bij LGG en SGG, dan bij EGG.

Tabel 3.3 Percentage en aantallen minimaal één gebeurtenis per type GOG naar ernstscore (N=4.434)

	Emotioneel		Lichamelijk		Seksueel	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Mild	2.258	55	537	41	763	49
Matig	378	10	27	2	92	6
Ernstig	1.405	35	717	57	691	45

Figuur 3.7 Ernstscore index per type grensoverschrijdend gedrag

3.5 Grensoverschrijdend gedrag per zwemsport

Alle deelnemers aan het huidige onderzoek is gevraagd aan te geven welke zwemsport zij beoefenen. Hierbij was keuze uit wedstrijdzwemmen, waterpolo, synchronzwemmen, schoonspringen en anders. Het was mogelijk hier meerdere antwoorden te geven. Door het kleine aantal personen dat schoonspringen beoefent, kunnen uit die resultaten geen conclusies worden getrokken.

Tabel 3.4 Aantallen en percentages prevalentie grensoverschrijdend gedrag naar type zwemsport

Prevalentie grensoverschrijdend gedrag (GOG) N = 8.462										
Type GOG meegemaakt	Minimaal één gebeurtenis meegemaakt ⁸									
	Wedstrijdzwemmen		Waterpolo		Synchronzwemmen		Schoonspringen		Anders	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Emotioneel GOG meegemaakt	1.386	51	2.184	67*	111	58*	17	-	786	27
Lichamelijk GOG meegemaakt	347	13	897	28*	28	15	4	-	154	5
Seksueel GOG meegemaakt	634	23*	742	23*	31	16	6	-	329	12
Alle drie de types GOG meegemaakt	177	7	332	11*	10	5	2	-	56	2
Minimaal 1 type GOG meegemaakt	1.530	56*	2.343	72*	115	60	18	-	925	32
Geen enkele GOG meegemaakt	1.275	44	993	28	79	40	8	-	1.984	68*

* Dit percentage is significant t.o.v. respondenten die deze zwemsport niet beoefenen.

In Tabel 3.4 is te zien 56 procent van de wedstrijd zwemmende leden en 72 procent van de leden die waterpolo spelen ten minste één type grensoverschrijdend gedrag heeft meegemaakt. Bij de leden die deze sporten beoefenen komt grensoverschrijdend gedrag significant vaker voor dan bij leden die deze sporten niet beoefenen. Voor allebei deze sporten geldt dat bijna één derde van alle beoefenaars weleens grensoverschrijdend gedrag heeft meegemaakt dat ook (een beetje) indruk op hen heeft gemaakt.

Ook is te zien dat 51 procent van de wedstrijdzwemmers wel eens EGG heeft meegemaakt. Bij de waterpoloërs is dat zelfs 67 procent; bij synchronzwemmers en personen die 'anders' hebben ingevuld betreft het respectievelijk 58 en 27 procent.

De percentages bij waterpolo en synchronzwemmen zijn significant, hetgeen inhoudt dat waterpoloërs en synchronzwemmers significant vaker EGG meemaakten dan leden die deze zwemsporten niet beoefenen. Tabel 3.5 laat zien dat wedstrijdzwemmers, waterpoloërs en synchronzwemmers significant vaker een EGG gebeurtenis meemaakten die indruk heeft gemaakt dan leden die deze zwemsporten niet beoefenen.

Voor LGG geldt dat dit het vaakst voorkwam bij waterpoloërs. Achtentwintig procent van de waterpoloërs heeft wel eens LGG meegemaakt. LGG kwam significant vaker voor bij leden die waterpoloën dan bij leden die niet waterpoloën. Hetzelfde geldt bij LGG gebeurtenissen die (een beetje) indruk maakten.

⁸ Minimaal één gebeurtenis van EGG, LGG of SGG meegemaakt.

Bijna een kwart van de leden die wedstrijdzwemmen en waterpoloën heeft weleens SGG meegemaakt. Het kwam bij deze zwemsporten significant vaker voor dan bij leden die deze zwemsport niet beoefenen. SGG dat indruk heeft gemaakt, is één op de tien wedstrijdzwemmende leden overkomen. Dat is significant vaker dan bij leden die niet wedstrijdzwemmen.

Tabel 3.5 Aantallen en percentages prevalentie grensoverschrijdend gedrag naar type zwemsport

Prevalentie grensoverschrijdend gedrag (GOG) N = 8.462										
Type GOG meegemaakt	Minimaal één gebeurtenis meegemaakt die indruk heeft gemaakt ⁹									
	Wedstrijdzwemmen		Waterpolo		Synchroonzwemmen		Schoonspringen		Anders	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Emotioneel GOG meegemaakt	683	25*	880	27*	64	33*	8	-	314	11
Lichamelijk GOG meegemaakt	140	5	273	9*	13	7	1	-	45	2
Seksueel GOG meegemaakt	270	10*	251	8	16	8	5	-	112	4
Alle drie de types GOG meegemaakt	57	2*	61	2*	5	3	0	-	12	0
Minimaal 1 type GOG meegemaakt	761	28*	1.029	32*	67	35	9	-	360	13
Geen enkele GOG meegemaakt	2.044	72	2.306	68	127	65	17	-	2.549	87*

* Dit percentage is significant t.o.v. respondenten die deze zwemsport niet beoefenen.

Het percentage leden dat alle drie de vormen van grensoverschrijdend gedrag heeft meegemaakt ligt ook bij wedstrijdzwemmen en waterpolo het hoogst, respectievelijk 7 en 11 procent. Bij waterpolo is dit percentage significant.

Twee procent van de leden die wedstrijdzwemmen en waterpoloën heeft alle drie de types GOG die ook indruk maakte meegemaakt. Het komt bij deze leden significant vaker voor dan bij leden die niet wedstrijdzwemmen of waterpoloën.

Tabel 3.6 Minimaal één gebeurtenis per type GOG naar ernstscore bij wedstrijdzwemmen. N=2.805

	Emotioneel		Lichamelijk		Seksueel	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Geen	1.419	49	2.458	87*	2.171	77
Mild	696	25	138	5	306	11*
Matig	119	5	12	0	44	2*
Ernstig	571	21*	197	8	284	11*

* Dit percentage is significant t.o.v. respondenten die deze zwemsport niet beoefenen.

Tabel 3.66 laat zien hoe vaak mild, matig en ernstig grensoverschrijdend gedrag voorkwam onder leden die wedstrijdzwemmen. Ernstig EGG kwam bij 21 procent van de wedstrijdzwemmers voor; dat is significant vaker dan bij niet-wedstrijdzwemmers. Seksueel grensoverschrijdend gedrag kwam in alle gradaties significant vaker voor bij wedstrijdzwemmers dan bij niet-wedstrijdzwemmers.

⁹ Respondenten zijn gevraagd welke gerapporteerde gebeurtenissen indruk hebben gemaakt.

Tabel 3.7 Minimaal één gebeurtenis per type GOG naar ernstscore bij waterpolo. N=3.335

	Emotioneel		Lichamelijk		Seksueel	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Geen	1151	33	2438	72	2593	77
Mild	1274	39*	367	11*	343	10*
Matig	229	7*	18	1*	42	1
Ernstig	681	21*	512	16*	357	11*

* Dit percentage is significant t.o.v. respondenten die deze zwemsport niet beoefenen.

Tabel 3.77 laat zien dat mild, matig en ernstig EGG én LGG bij leden die waterpolo spelen significant vaker voorkwam dan bij niet-waterpoloërs. Bij SGG geldt dat voor mild en ernstig grensoverschrijdend gedrag.

Bij synchronzwemmen en schoonspringen gaat het om dusdanig lage aantallen, dat we hier geen conclusies aan kunnen verbinden.

4 Verdieping op emotioneel grensoverschrijdend gedrag

De verdiepende vragen over de ervaring van EGG zijn gesteld aan leden die minstens één keer EGG meemaakten dat (een beetje) indruk op hen heeft gemaakt. Leden die meer dan één EGG-ervaring hadden is gevraagd om de gebeurtenis in gedachten te nemen die de meeste indruk op hen maakte bij het invullen van de verdiepende vragen.

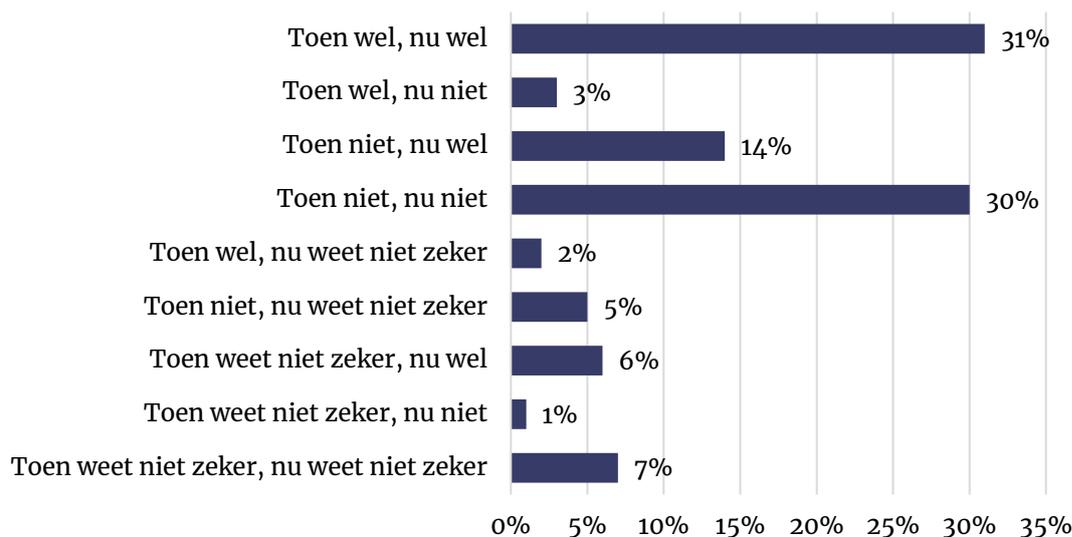
4.1 Perceptie op emotioneel grensoverschrijdend gedrag

Hoe een bepaalde ervaring door iemand wordt gepercipieerd kan in de loop van de tijd veranderen. Misschien vond iemand een ervaring eerst niet emotioneel grensoverschrijdend, maar inmiddels wel. Figuur 4.1 laat zien dat ongeveer 31 procent van de leden het EGG ten tijde van de ervaring als grensoverschrijdend heeft ervaren, en dat ze dat nu nog steeds zo zien. Drie op de tien ervaren het toen niet als grensoverschrijdend, en zien dit nog steeds niet zo.

In 14 procent van de gevallen ervaren leden het toen niet als grensoverschrijdend, maar vinden ze dat inmiddels wel. Vrouwen ervaren dit significant vaker dan mannen, respectievelijk 17 procent en 13 procent. Ook geven vrouwen significant vaker aan dat ze het toen niet als grensoverschrijdend ervaren, maar dat ze dit inmiddels niet zeker weten. Vrouwen ervaren dat in 7 procent van de gevallen tegenover 4 procent van de mannen.

Leden die waterpolo spelen geven significant vaker aan dat ze het toen en nu niet als grensoverschrijdend ervaren, in vergelijking met leden die geen waterpolo spelen, respectievelijk 35 procent en 25 procent. Van de leden die wedstrijdzwemmen geeft 17 procent aan het EGG toen niet als grensoverschrijdend te ervaren, maar inmiddels wel. Onder leden die niet wedstrijdzwemmen is dit 13 procent.

Figuur 4.1 Percentage "Vond u het toen en nu EGG?" (N=1733)

4.2 De locatie van het emotioneel grensoverschrijdend gedrag

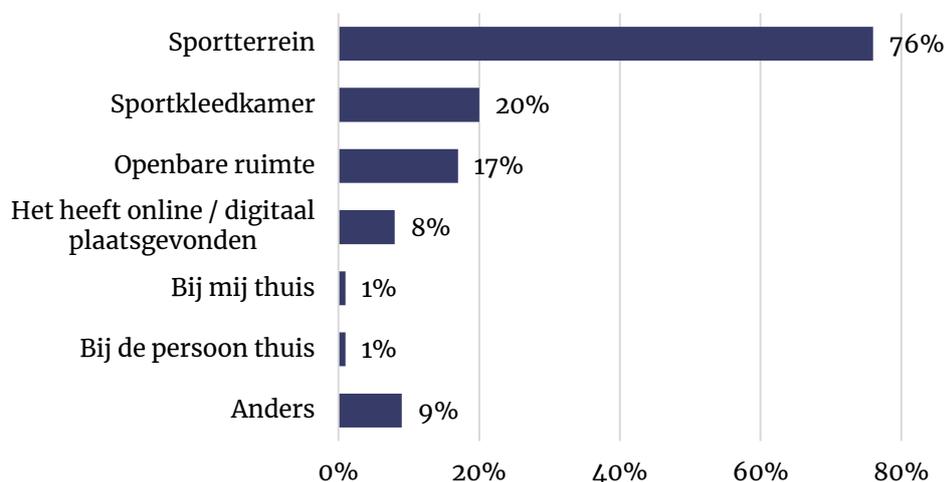
EGG vindt het meest op het sportterrein plaats: 76 procent van de ervaringen vond hier plaats. Ook kleedkamers en openbare ruimtes worden relatief vaak genoemd, zoals te zien in Figuur 4.2.

Andere locaties die regelmatig genoemd worden zijn: tijdens wedstrijden, aan de badrand/in het zwembad¹⁰, de doucheruimte, of dat de respondent het niet zelf gehoord heeft, maar van iemand anders te horen heeft gekregen.

Mannen ervaren EGG significant vaker in de sportkleedkamer dan vrouwen, respectievelijk 24 procent en 17 procent. Hoe meer uur per week leden actief bezig zijn met zwemmen, hoe vaker ze de ervaring aan de badrand hebben. Bij 0-2 uur actief is dat 67 procent, bij 2-4 uur actief is het 75 procent, en bij meer dan 4 uur actief gaat het om 78 procent.

Leden die waterpolo spelen ervaren EGG significant vaker in de sportkleedkamer dan leden die geen waterpolo spelen, respectievelijk 24 en 16 procent.

Figuur 4.2 "Waar vond deze vervelende gebeurtenis plaats?", meerdere antwoorden mogelijk (N=1714)

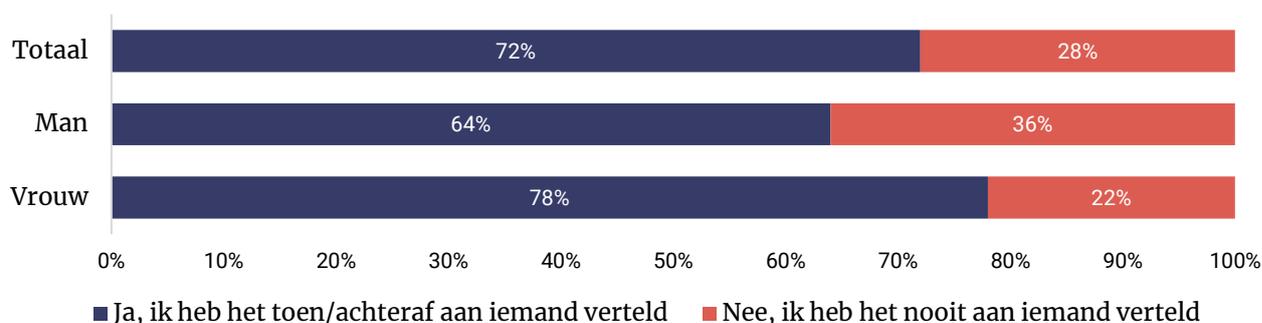

¹⁰ Aan de badrand en in het zwembad vallen theoretisch onder sportterrein (daar waar je sport), maar zijn door enkele respondenten ook in de open antwoorden genoemd.

4.3 Vertellen over het emotioneel grensoverschrijdend gedrag

In zeven van de tien gevallen hebben leden aan iemand verteld wat ze hebben meegemaakt. Dit is te zien in Figuur 4.3. In 28 procent van de gevallen wordt de ervaring nooit met iemand gedeeld. Mannen vertellen minder vaak dan vrouwen wat hen is overkomen, ruim een op de drie praat er niet over.

Figuur 4.3 "Heeft u het iemand verteld, op het moment zelf, of daarna?", meerdere antwoorden mogelijk (N= 1723)

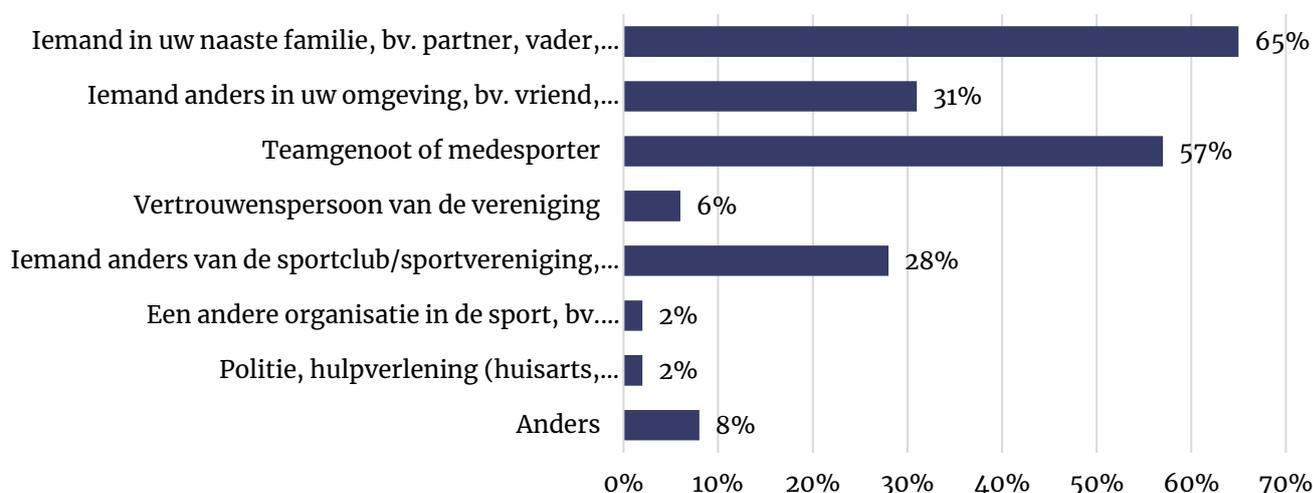
Van de leden die het aan iemand vertelden heeft 41 procent meteen over de gebeurtenis gepraat. Daarnaast heeft 39 procent er (ook) achteraf met iemand over praat.

De leden die met iemand hebben gepraat over wat ze hebben meegemaakt, is gevraagd met wie dat was/waren. In de meeste gevallen is het aan naaste familie of aan een teamgenoot/medesporter verteld. Figuur 4.4 laat zien dat ook iemand anders in de omgeving of iemand anders van de sportclub/vereniging vaak worden genoemd.

Aan de vertrouwenspersoon van de vereniging wordt slechts door 6 procent van de leden verteld over het EGG. Als andere personen wordt vooral degene die het deed genoemd, ook wordt het bestuur enkele keren genoemd.

Leden die wedstrijdzwemmen vertellen significant vaker over het EGG met iemand in de naaste familie in vergelijking met mensen die niet aan wedstrijdzwemmen doen. Respectievelijk 71 en 61 procent. Leden die aan waterpolo doen vertellen het significant vaker aan een teamgenoot of medesporter(66%) in vergelijking met leden die niet aan waterpolo doen (49%).

Figuur 4.4 "Aan wie heeft u het verteld?", meerdere antwoorden mogelijk (N= 1243)

In driekwart van de gevallen heeft het vertellen over de gebeurtenis geholpen. Dit is te zien in

Figuur 4.5. Ook het feit dat anderen de ervaring deelden wordt regelmatig genoemd. Als laatste wordt ook vaker genoemd dat degene die het deed hierdoor inzag dat het gedrag dat werd vertoond als vervelend ervaren werd.

Enkele redenen specifiek door leden genoemd zijn:

- *“Door het te delen merkte ik dat ik het meteen weer wat meer los kon laten en een plek kon geven.”*
- *“Dit heeft geleid tot een gesprek met betreffend persoon. Dit is later niet meer voorgekomen.”*
- *“Meerdere zwemmers hadden dezelfde ervaring (sancties zoals uitsluiting van andere wedstrijden als een wedstrijd werd afgezegd) dus dat is fijn om het er met elkaar over te hebben.”*
- *“Duidelijk maken hoe iets over kan komen bij de ander. Er zelf niet mee blijven zitten. Vaak is de ander zich niet bewust van gezegde.”*

In 16 procent van de gevallen heeft het vertellen niet geholpen. Meestal kwam dat omdat het vertellen niks veranderde, of dat er niks mee gedaan werd. Een aantal leden geeft ook aan dat het binnen de cultuur van de club past:

- *“Je niet veel doet aan een nare trainer.”*
- *“De opmerkingen komen vlak voor trainen regelmatig terug in mijn gedachten.”*
- *“Het gedrag structureel was en ik er vaker last van had.”*

In 9 procent van de gevallen had het vertellen een ander gevolg voor de respondent, met name omdat het wel opluchtte, maar niks veranderde aan de situatie. Of omdat de respondent het EGG niet als vervelend ervaren had.

- *“Het luchtte wel op, maar heeft wel zijn voetafdruk achtergelaten.”*
- *“Ze bedoelt het denk ik goed, dus ik zit er niet over in.”*

Figuur 4.5 De meeste genoemde redenen waarom het vertellen hielp, zijn: om af te reageren of om het kwijt te zijn, bevestiging of steun krijgen, dat er actie ondernomen werd en dat het gedrag stopte. Ook het feit dat anderen de ervaring deelden wordt regelmatig genoemd. Als laatste wordt ook vaker genoemd dat degene die het deed hierdoor inzag dat het gedrag dat werd vertoond als vervelend ervaren werd.

Enkele redenen specifiek door leden genoemd zijn:

- *“Door het te delen merkte ik dat ik het meteen weer wat meer los kon laten en een plek kon geven.”*
- *“Dit heeft geleid tot een gesprek met betreffend persoon. Dit is later niet meer voorgekomen.”*
- *“Meerdere zwemmers hadden dezelfde ervaring (sancties zoals uitsluiting van andere wedstrijden als een wedstrijd werd afgezegd) dus dat is fijn om het er met elkaar over te hebben.”*
- *“Duidelijk maken hoe iets over kan komen bij de ander. Er zelf niet mee blijven zitten. Vaak is de ander zich niet bewust van gezegde.”*

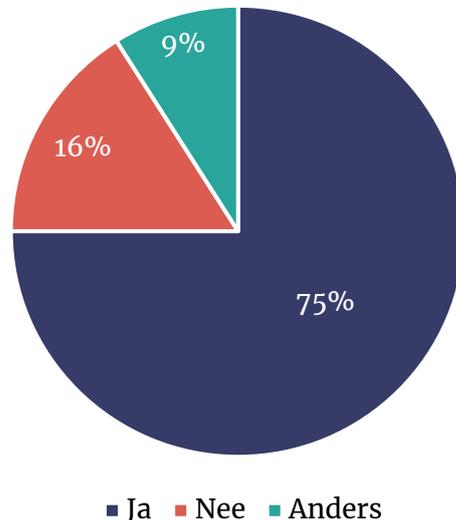
In 16 procent van de gevallen heeft het vertellen niet geholpen. Meestal kwam dat omdat het vertellen niks veranderde, of dat er niks mee gedaan werd. Een aantal leden geeft ook aan dat het binnen de cultuur van de club past:

- *“Je niet veel doet aan een nare trainer.”*
- *“De opmerkingen komen vlak voor trainen regelmatig terug in mijn gedachten.”*
- *“Het gedrag structureel was en ik er vaker last van had.”*

In 9 procent van de gevallen had het vertellen een ander gevolg voor de respondent, met name omdat het wel opluchtte, maar niks veranderde aan de situatie. Of omdat de respondent het EGG niet als vervelend ervaren had.

- “Het luchtte wel op, maar heeft wel zijn voetafdruk achtergelaten.”
- “Ze bedoelt het denk ik goed, dus ik zit er niet over in.”

Figuur 4.5 "Heeft het vertellen u geholpen?" (N=1194)

4.4 Eenmalig of vaker vergelijkbare ervaringen

In iets minder dan de helft van de gevallen gaat het om een eenmalige EGG-ervaring. Tabel 4.1 laat zien dat het in 54 procent van de gevallen gaat om een gebeurtenis die vaker dan één keer is voorgekomen, meestal gaat het dan om 2 tot 5 keer.

Tabel 4.1 "Zijn vergelijkbare gebeurtenissen vaker voorgekomen?" (N= 1.713)

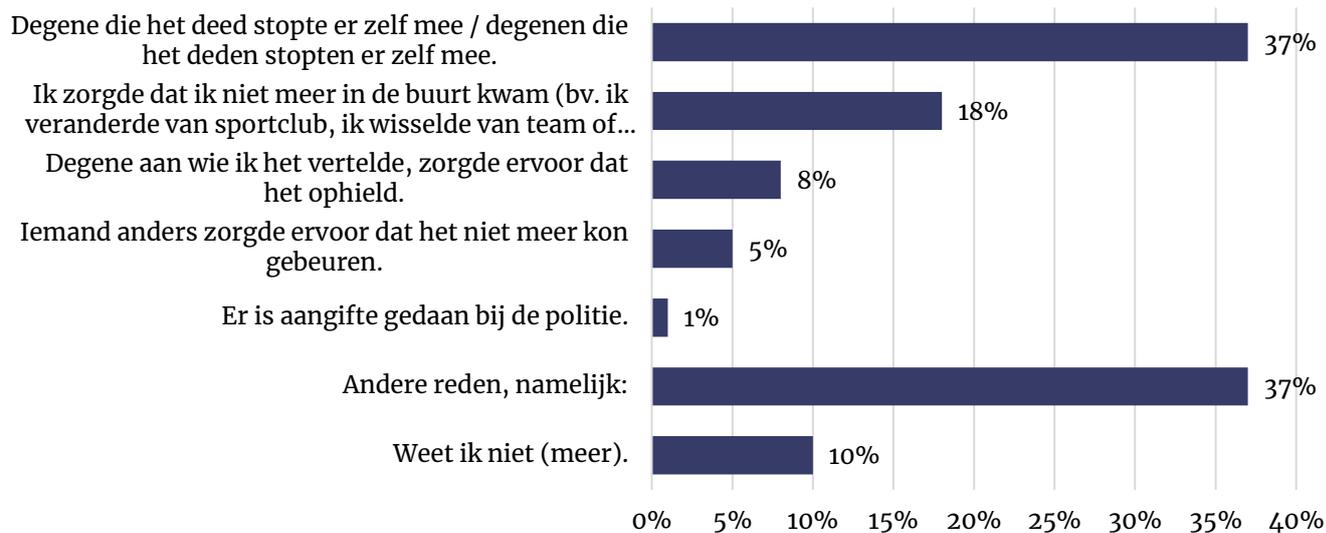
	Aantal	Percentage
Nee, het was één keer	794	46%
Ja, 2 tot 5 keer	642	38%
Ja, 6 tot 10 keer	121	7%
Ja, vaker dan 10 keer	156	9%
Totaal	1.713	100%

Wanneer het vaker dan één keer voorkwam, is leden gevraagd of vergelijkbare gebeurtenissen nog steeds plaatsvinden. Bij twee op de drie leden is het gestopt. Een op de drie geeft aan dat het EGG nog steeds plaatsvindt.

In veel gevallen stopte het EGG doordat degene die het deed er zelf mee ophield. Figuur 4.6 laat zien dat er door degene die het EGG onderging ook vaak voor wordt gezorgd dat hij of zij niet meer in de buurt komt, bijvoorbeeld door van club of team te wisselen.

Andere redenen die regelmatig worden genoemd waardoor de gebeurtenissen stopten zijn: degene die het deed is gestopt bij de club of het team; degene die het overkwam is gestopt; degene die het overkwam is op een andere manier gaan reageren waardoor het ophield.

Figuur 4.6 "Hoe stopte het?", meerdere antwoorden mogelijk (N=614)

4.5 Gevolgen voor degene die het gedrag vertoont

In veruit de meeste gevallen waren er geen gevolgen voor degene die het EGG vertoonde, zoals te zien in Tabel 4.2. Af en toe werd er een waarschuwing gegeven of werd de betrokkene geschorst. In acht gevallen is er een veroordeling geweest na een tuchtonderzoek, en in één geval na een politieonderzoek.

Andere gevolgen die genoemd worden zijn: de persoon is uit de vereniging/het bestuur gestapt of gezet; het was niet nodig om iets te doen; er is een gesprek geweest.

Tabel 4.2 "Wat is een gevolg of wat waren gevolgen voor de persoon die het deed / personen die het deden?" (N=615)

Gevolgen	Aantal	Percentage
De betrokkene(n) is/zijn geschorst door de sportvereniging.	20	3%
De betrokkene(n) heeft/hebben een terreinverbod	5	1%
De betrokkene(n) is/zijn geweerd uit de sport.	7	1%
Er is een waarschuwing gegeven aan de betrokkene(n).	54	9%
Er is een veroordeling gekomen na politieonderzoek.	1	0%
Er is een veroordeling gekomen na (sport)tuchtonderzoek.	8	1%
Anders	35	5%
Geen gevolgen/geen maatregelen opgelegd	478	79%
Weet ik niet (meer)	32	5%
Totaal	615	100%

5 Verdieping op lichamelijk grensoverschrijdend gedrag

De verdiepende vragen over de ervaring van LGG zijn gesteld aan leden die minstens één ervaring met LGG meemaakten dat (een beetje) indruk op hen heeft gemaakt. Leden die meer dan één LGG-ervaring hadden is gevraagd om het LGG in gedachten te nemen dat de meeste indruk op hen maakte bij het invullen van de verdiepende vragen.

Vanwege het kleine aantal LGG-ervaringen wordt er in dit hoofdstuk vooral ingegaan op de totale groep. De aantallen zijn vaak te klein voor analyses onder subgroepen.

5.1 Perceptie op lichamelijk grensoverschrijdend gedrag

Ook bij LGG is aan leden die dit hebben meegemaakt gevraagd of zij dit op het moment van gebeuren als grensoverschrijdend ervaarden en of zij het op dit moment als grensoverschrijdend ervaren. Figuur 5.1 laat zien dat bijna de helft van de leden het LGG dat zij hebben meegemaakt toen ervaarden als grensoverschrijdend en dat zij dat op dit moment nog steeds zo ervaren. Een op de vijf van de leden geeft aan het gedrag toen niet als grensoverschrijdend te hebben ervaren en dat ze dat nu nog steeds niet doen.

Mannen geven significant vaker aan dan vrouwen LGG zowel toen als nu als grensoverschrijdend ervaren te hebben, respectievelijk 59 procent en 39 procent. Vrouwen geven vaker dan mannen aan dat ze het toen niet grensoverschrijdend vonden, maar dat ze dit inmiddels wel vinden (19% van de vrouwen, 4% van de mannen) of dat ze het nu niet zeker weten (7% van de vrouwen, 3% van de mannen).

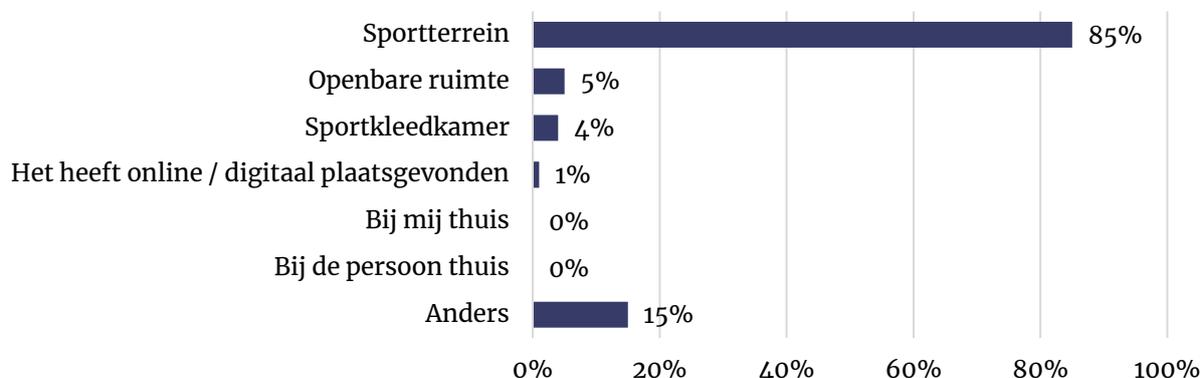
Figuur 5.1 "Vond u het toen en nu LGG?" (N= 419)

5.2 De locatie van het lichamelijk grensoverschrijdend gedrag

In veruit de meeste gevallen vond het LGG plaats op het sportterrein, zoals te zien in Figuur 5.2. Openbare ruimtes of de sportkleedkamer komen ook af en toe voor. Andere locaties die vaker worden genoemd zijn: in het water¹¹; en tijdens een wedstrijd.

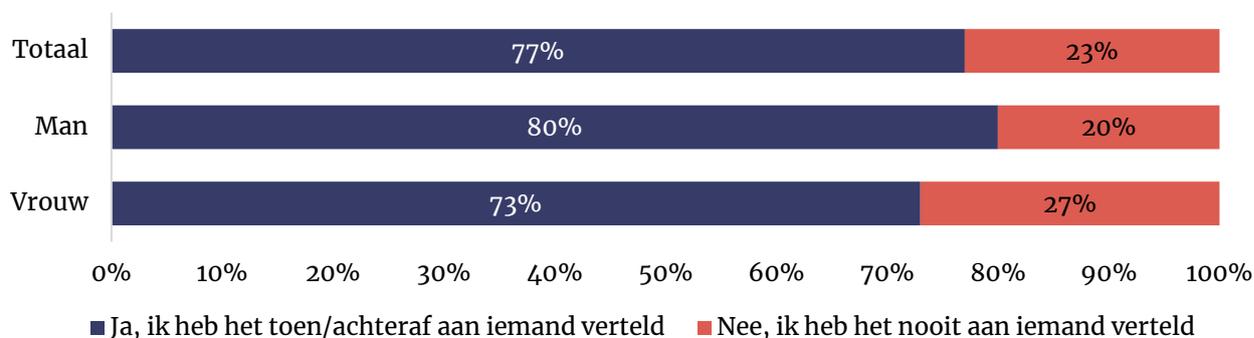
Figuur 5.2 "Waar vond deze vervelende gebeurtenis plaats?" (N=418)

5.3 Vertellen over het lichamelijk grensoverschrijdend gedrag

Leden geven aan dat ze in de meeste gevallen iemand verteld hebben wat ze hebben meegemaakt. Meer dan drie op de vier leden vertelden meteen en/of achteraf iemand over wat ze hebben meegemaakt. Figuur 5.3 laat zien dat vrouwen vaker niemand vertelden over het LGG dan mannen.

Figuur 5.3 "Heeft u het iemand verteld, op het moment zelf, of daarna?" (N= 418)

Wanneer leden er wel over praatten, werd het in 61 procent van de gevallen meteen gedaan. In 27 procent van de gevallen werd het (ook) achteraf met iemand gedeeld.

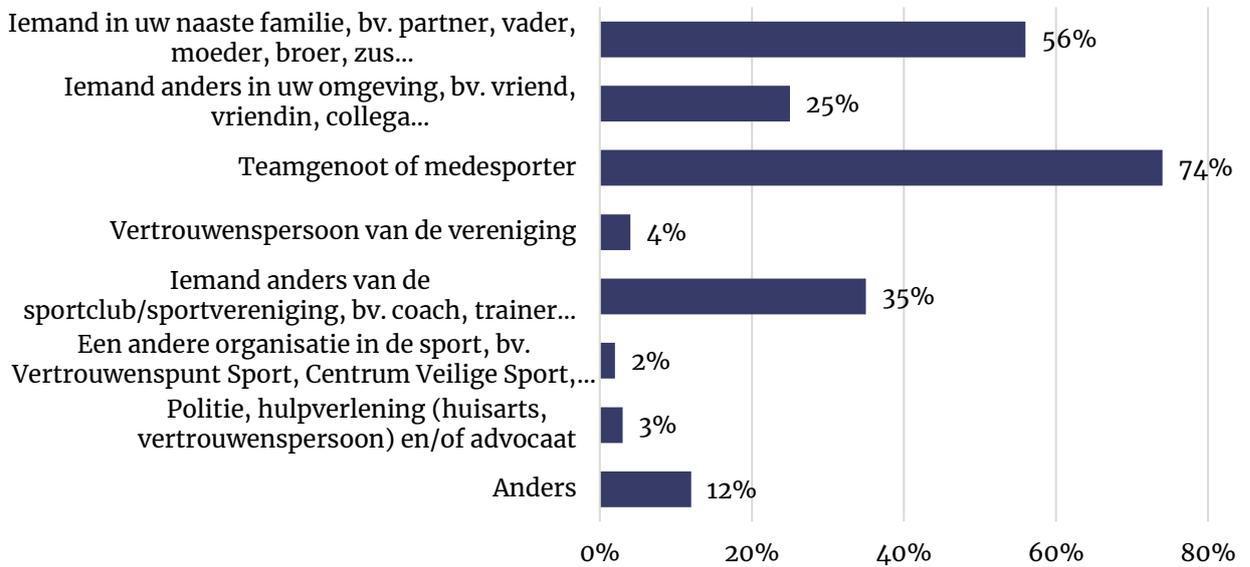
¹¹ 'In het water' valt theoretisch onder sportterrein (daar waar je sport), maar is door enkele respondenten ook in de open antwoorden genoemd.

In bijna driekwart van de gevallen werd het LGG met een teamgenoot of medespeler gedeeld. Ook naaste familie, iemand anders van de sportclub of iemand anders in de omgeving werden vaak verteld over het LGG.

Andere mensen met wie het LGG gedeeld wordt zijn meestal: degene die het LGG vertoont; en de scheidsrechter. Een enkele keer wordt ook de tuchtcommissie of het bestuur genoemd.

Figuur 5.4 "Aan wie heeft u het verteld?" (N=323)

In de meeste gevallen hielp het praten met iemand over het LGG: ruim twee op de drie leden geven dat aan. Toch is er ook een kwart bij wie het vertellen niet heeft geholpen, zoals te zien in Figuur 5.5.

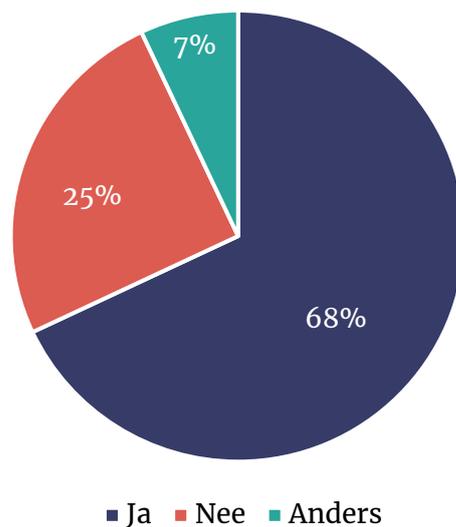
Praten over het LGG helpt met name omdat het oplucht of het als prettig wordt ervaren om het verhaal te delen. Verschillende leden geven ook aan dat het probleem opgelost werd door erover te praten of dat ze zo steun kregen. Wat ook helpt is als anderen zich herkennen in het LGG.

- *“Mijn teamleden mij hielpen en de tegenstander die het bij mij deed hard werd aangesproken.”*
- *“Sommige mensen het ook hebben gezien en hierover praten zorgde dat ik het beter van mij of kon zetten.”*

Wanneer het vertellen niet hielp, kwam dat meestal omdat het probleem niet opgelost werd. Enkelens geven aan dat het LGG bij (de cultuur van) de sport hoort.

- *“Er werd niks aan gedaan, terwijl ik helemaal was uitgeput.”*
- *“Onderdeel van het spel, scheidsrechter heeft het niet gezien.”*

Figuur 5.5 "Heeft het vertellen u geholpen?" (N=302)

5.4 Eenmalig of vaker vergelijkbare ervaringen

Iets minder dan de helft van de leden die LGG hebben meegemaakt geven aan dat dit slechts één keer is voorgekomen. Bij een op de tien van de leden die LGG hebben meegemaakt is het vaker dan 10 keer voorgekomen, zoals te zien in Tabel 5.1.

Leden die waterpolo spelen geven significant vaker aan dat het om een eenmalige gebeurtenis ging dan leden die geen waterpolo spelen. Respectievelijk 52 en 35 procent. Leden die aan wedstrijdzwemmen doen geven juist vaker aan dat het om een gebeurtenis ging die vaker dan één keer is voorgekomen. In 63 procent van de gevallen gaat het om vaker voorkomende vergelijkbare gebeurtenissen.

Tabel 5.1 "Zijn vergelijkbare gebeurtenissen vaker voorgekomen?" (N=414)

	Aantal	Percentage
Nee, het was één keer	193	46%
Ja, 2 tot 5 keer	145	35%
Ja, 6 tot 10 keer	35	9%
Ja, vaker dan 10 keer	41	10%
Totaal	414	100%

Wanneer het vaker dan één keer voorkwam, is leden gevraagd of vergelijkbare gebeurtenissen nog steeds plaatsvinden. Bij 63 procent van de leden zijn de vervelende gebeurtenissen gestopt, maar bij 37 procent vindt het nog steeds plaats.

Het gedrag is in de meeste gevallen gestopt omdat degene die het deed ermee ophield, of omdat degene die het overkwam niet meer in de buurt kwam, bijvoorbeeld door van team of club te wisselen.

5.5 Gevolgen voor degene die het gedrag vertoont

In de meeste gevallen (zeven op de tien) waren er geen gevolgen voor degene die het LGG vertoonde. Wanneer er wel gevolgen waren, kwamen een waarschuwing of een schorsing het vaakst voor. Andere gevolgen die vaker genoemd worden zijn: een rode kaart of een andere straf door de scheidsrechter; en (tijdelijke) verwijdering uit het zwembad.

Tabel 5.2 "Wat is een gevolg of wat waren gevolgen voor de persoon die het deed / personen die het deden?" (N=140)

Gevolgen	Aantal	Percentage
De betrokkene(n) is/zijn geschorst door de sportvereniging.	13	9%
De betrokkene(n) heeft/hebben een terreinverbod	3	2%
De betrokkene(n) is/zijn geweerd uit de sport.	2	1%
Er is een waarschuwing gegeven aan de betrokkene(n).	15	10%
Er is een veroordeling gekomen na politieonderzoek.	0	0%
Er is een veroordeling gekomen na (sport)tuchtonderzoek.	7	4%
Anders	8	5%
Geen gevolgen/geen maatregelen opgelegd	96	71%
Weet ik niet (meer)	9	6%
Totaal	140	100%

6 Verdieping op seksueel grensoverschrijdend gedrag

De verdiepende vragen over de ervaring van SGG zijn gesteld aan leden die minstens één ervaring met SGG meemaakten dat (een beetje) indruk op hen heeft gemaakt. Leden die meer dan één SGG-ervaring hadden is gevraagd om de SGG-ervaring in gedachten te nemen die de meeste indruk op hen maakte bij het invullen van de verdiepende vragen.

6.1 Perceptie op seksueel grensoverschrijdend gedrag

Figuur 6.1 laat zien dat bijna 40 procent van de leden destijds de gebeurtenis grensoverschrijdend vond en dat nu nog steeds vindt. Een kwart geeft aan het toen niet als grensoverschrijdend te hebben ervaren en nu ook niet. Veertien procent geeft aan het toen niet als grensoverschrijdend te hebben ervaren, maar dat nu wel zo te voelen. In totaal is 29 procent van de leden anders gaan denken over de gebeurtenis die ze hebben meegemaakt.

Vrouwen geven significant vaker dan mannen (11% en 4%) aan dat ze toen niet dachten dat het GOG was, maar dat nu wel denken (17%) en dat ze het nu niet zeker weten (7%). Mannen (35%) daarentegen zeggen significant vaker dan vrouwen (27%) dat ze het toen geen SGG vonden en dat ze dat nu nog steeds niet vinden.

Figuur 6.1 "Vond u het toen en nu SGG?" (N=567)

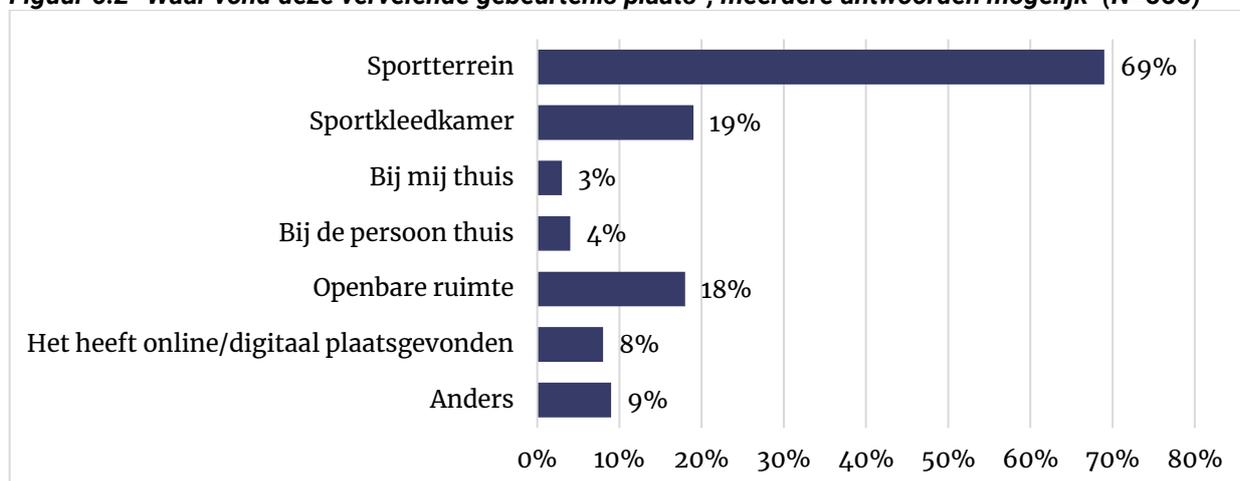
6.2 De locatie van het seksueel grensoverschrijdend gedrag

Negenenzestig procent van het SGG vond plaats op het sportterrein. Daarmee is dit veruit de meest voorkomende locatie. Ook de sportkleedkamer en de openbare ruimte worden relatief vaak genoemd ten opzichte van de overige categorieën. Bij de persoon thuis wordt in 4 procent van de gevallen genoemd, maar dit percentage ligt significant hoger bij vrouwen (8%) en personen die zich niet als man of vrouw identificeren (29%) dan bij mannen (2%).

Wanneer een respondent aangeeft dat het SGG op een andere locatie heeft plaatsgevonden, kon de respondent in een vervolgvraag aangeven waar het SGG heeft plaatsgevonden. Daar worden een aantal locaties vaak genoemd, zoals in of bij het zwembad, bij wedstrijden en in de douches.

Bij leden die wedstrijdzwemmen kwam het SGG significant vaker voor op het sportterrein (73%) dan bij leden die niet wedstrijdzwemmen (65%). Leden die waterpolo spelen geven significant vaker aan dat het SGG plaatsvond in de sportkleedkamer (23%), dan leden die geen waterpolo spelen (16%).

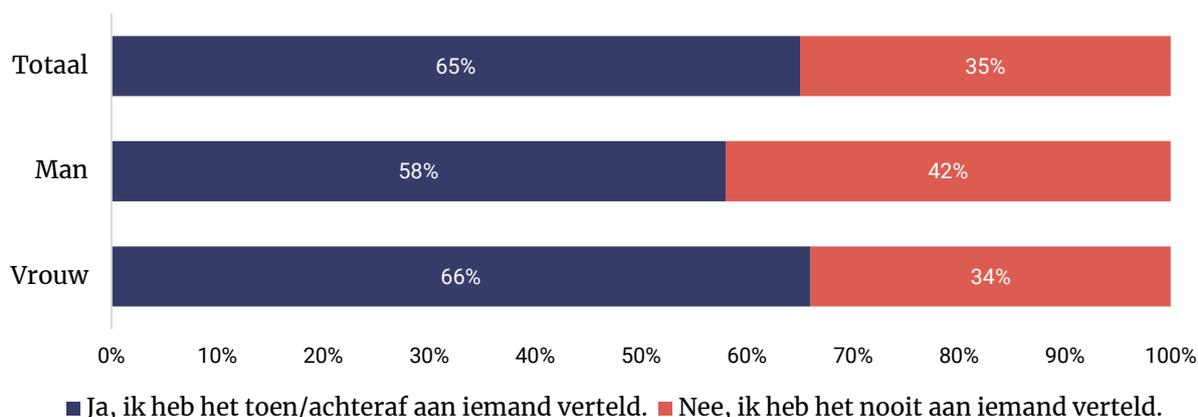
Figuur 6.2 "Waar vond deze vervelende gebeurtenis plaats", meerdere antwoorden mogelijk (N=566)

6.3 Vertellen over het seksueel grensoverschrijdend gedrag

Vijfenzestig procent van de leden geeft aan meteen en/of achteraf iemand verteld te hebben over het SGG. In 37 procent van de gevallen vertelden leden meteen iemand over het SGG en in 36 procent van de gevallen wordt het (ook) achteraf aan iemand verteld. De verschillen tussen mannen en vrouwen zijn niet significant.

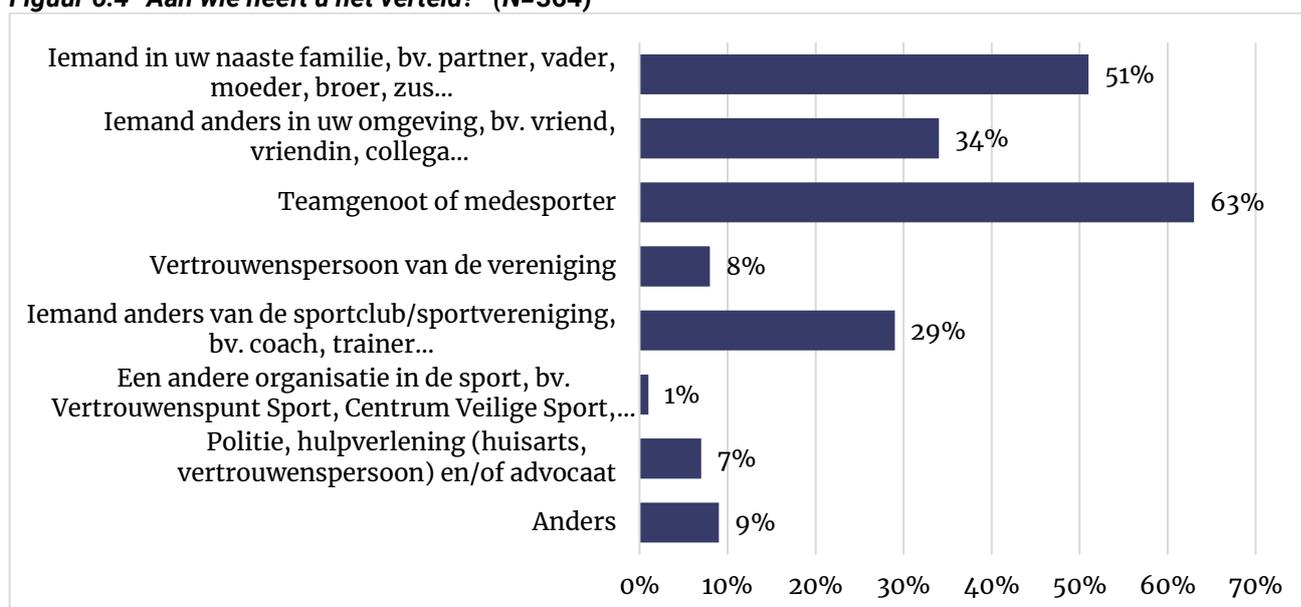
Figuur 6.3 "Heeft u het iemand verteld, op het moment zelf, of daarna?" (N=564)

Wanneer slachtoffers vertelden over SGG, deden ze dat in de meeste gevallen aan een teamgenoot of medesporter (63%). Ook werd het vaak verteld aan iemand in de naaste familie (51%), gevolgd door iemand anders in de omgeving (34%). Er werd vrijwel nooit met een andere organisatie in de sport over de gebeurtenis gesproken (1%).

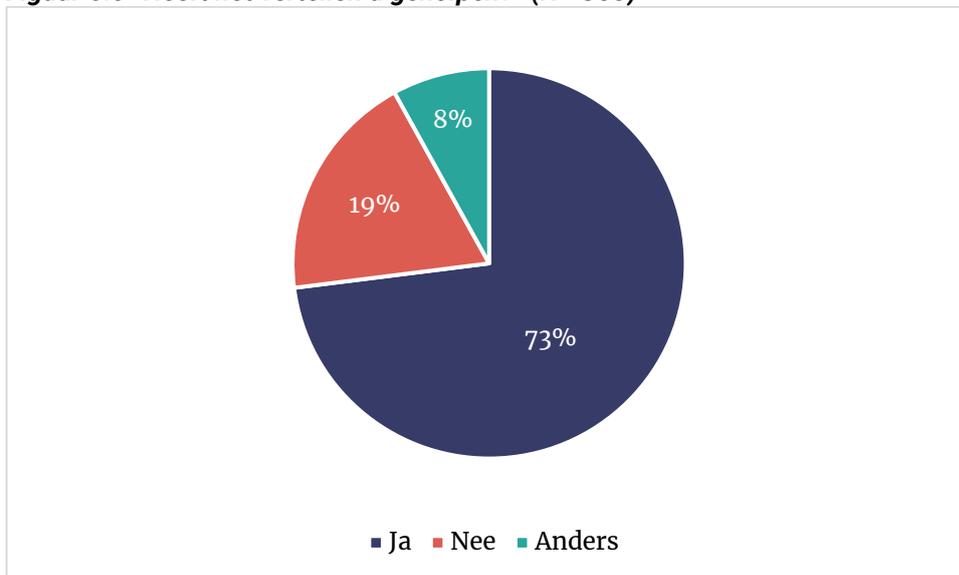
Leden die aan waterpolo doen vertelden significant vaker aan teamgenoten of medesporters over het SGG dan leden die niet aan waterpolo doen. Respectievelijk 75 en 52 procent.

Figuur 6.4 "Aan wie heeft u het verteld?" (N=364)

Bijna driekwart van de leden geeft aan dat het spreken over de ervaring hen heeft geholpen. Dat is te zien in Figuur 6.5. Bijna 20 procent geeft aan dat het vertellen niet geholpen heeft.

Figuur 6.5 "Heeft het vertellen u geholpen?" (N= 365)

Praten over het SGG helpt vooral omdat het de respondent oplucht en het verlichting biedt. Een deel van de leden geeft ook aan dat spreken over de gebeurtenis heeft bijgedragen aan de oplossing van het probleem.

Enkele genoemde redenen zijn:

- “Er werd wat meegedaan en ik kon mijn verhaal kwijt.”
- “Ik heb het hierdoor een plek kunnen geven.”

Wanneer het vertellen niet heeft geholpen geven leden aan dat dat komt doordat het probleem niet opgelost werd. Ook voelden leden zich soms niet begrepen.

- “Ik mij er niet zo veel van aan moest trekken. Waren gewoon wat ‘onschuldige’ grapjes.”
- “Het heeft niet geholpen, die persoon staat er nog steeds.”

6.4 Eenmalig of vaker vergelijkbare ervaringen

Van de leden die SGG hebben meegemaakt geeft 42 procent aan dat het gedrag eenmalig was. Ook geeft bijna 40 procent aan dat het 2 tot 5 keer is voorgekomen. Een op de tien leden heeft SGG meegemaakt dat vaker dan 10 keer voorkwam (zie Tabel 6.1).

Tabel 6.1 "Zijn vergelijkbare gebeurtenissen vaker voorgekomen?" (N=563)

	Aantal	Percentage
Nee, het was één keer	238	42%
Ja, 2 tot 5 keer	214	38%
Ja, 6 tot 10 keer	50	9%
Ja, vaker dan 10 keer	61	11%
Totaal	563	100%

Wanneer het SGG vaker dan één keer voorkwam, is leden gevraagd of vergelijkbare gebeurtenissen nog steeds plaatsvinden. Bij 67 procent van de leden zijn de vervelende gebeurtenissen gestopt, maar bij 33 procent vindt het nog steeds plaats.

In de meeste gevallen stopte het SGG, omdat de dader er zelf mee stopte (33%).

6.5 Gevolgen voor degene die het gedrag vertoont

In de meeste gevallen zijn er geen consequenties geweest voor de daders (76%). Wanneer er wel gevolgen waren, is dit vaak in de vorm van een waarschuwing of een schorsing door de vereniging.

Tabel 6.2 "Wat is een gevolg of wat waren gevolgen voor de persoon die het deed / personen die het deden?" (N=215)

Gevolgen	Aantal	Percentage
De betrokkene(n) is/zijn geschorst door de sportvereniging.	9	4%
De betrokkene(n) heeft/hebben een terreinverbod	3	1%
De betrokkene(n) is/zijn geweerd uit de sport.	4	2%
Er is een waarschuwing gegeven aan de betrokkene(n).	17	8%
Er is een veroordeling gekomen na politieonderzoek.	2	1%
Er is een veroordeling gekomen na (sport)tuchtonderzoek.	0	0%
Anders	12	6%
Geen gevolgen/geen maatregelen opgelegd	163	76%
Weet ik niet (meer)	15	7%
Totaal	225	100%

7 Informatie over mogelijke daders

In dit hoofdstuk wordt de achtergrond besproken van de personen die mogelijk betrokken waren bij een grensoverschrijdende gebeurtenis. Ze worden in dit hoofdstuk 'mogelijke daders' genoemd. Er wordt ingegaan op de rol en het geslacht van de mogelijke daders. Daarnaast wordt gekeken naar het aantal daders. Op basis van de verschillende kenmerken zijn daderprofielen geïdentificeerd. Hierbij is te zien welke groepen leden met welke daderprofielen te maken hebben gehad.

7.1 Aantal daders

Om een profiel van de mogelijke daders van grensoverschrijdend gedrag te kunnen opstellen, is leden gevraagd naar de personen die betrokken waren bij hun ervaringen (die indruk maakten) met grensoverschrijdend gedrag.

Leden is gevraagd aan te geven hoeveel daders betrokken waren bij een gebeurtenis. Voor een maximum van vijf daders konden kenmerken worden opgegeven, zoals de rol, leeftijd en het geslacht van de dader.

Tabel 7.1 laat zien dat er meestal sprake is van één dader bij alle vormen van grensoverschrijdend gedrag. Bij LGG en SGG is vaker sprake van één dader dan bij EGG; bij EGG is in meer gevallen sprake van twee daders ten opzichte van LGG en SGG.

Tabel 7.1 Aantal betrokken daders naar vorm van GOG (aantal en %)

Hoeveel personen waren verantwoordelijk voor deze gebeurtenis?						
	EGG N=1.600		LGG N=398		SGG N=523	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
1 persoon	929	58	284	71	371	71
2 personen	332	21	52	13	89	17
3 personen	154	10	32	8	29	6
4 personen	48	3	7	2	8	1
5 personen	85	5	13	3	11	2
Meer dan 5 personen	52	3	10	3	15	3

In Tabel 7.2 zijn de verschillen te zien tussen één dader of meerdere daders bij EGG, LGG en SGG, uitgesplitst naar het geslacht van de respondent. De verschillen tussen het aantal daders naar het geslacht van de respondent zijn minimaal en niet significant. Mannen of vrouwen rapporteren bij een bepaalde vorm van GOG niet vaker één of meerdere daders.

Bij LGG en SGG worden significant meer gebeurtenissen met één dader gerapporteerd door zowel mannen als vrouwen.

Tabel 7.2 Eén dader of meer daders, uitgesplitst naar geslacht respondent

Geslacht respondent →	Emotioneel N=1.600				Lichamelijk N=398				Seksueel N=523			
	man	vrouw	X *	Totaal	man	vrouw	X *	Totaal	man	vrouw	X*	Totaal
Eén dader	386	534	4	929	138	144	1	284	66	299	3	371
% Geslacht respondent	57%	59%		58%	71%	71%		71%	66%	72%		71%
Twee of meer daders	287	373	8	671	54	59	1	114	34	114	3	152
% Geslacht respondent	43%	41%		42%	29%	29%		29%	34%	28%		29%
Totaal N	673	907	12	1600	192	203	2	398	100	413	6	523
% Totaal	48,8%	51,2%		100%	54,9%	45,1%		100%	28,5%	71,5%		100%

*Voor non-binaire respondenten worden geen percentages weergegeven, omdat het om zeer kleine aantallen gaat.

7.2 Geslacht en rol van de daders

Het grootste deel van de leden (zowel mannen als vrouwen) geeft aan dat daders voornamelijk mannelijk waren (zie Tabel 7.3). Voor SGG is dat 83 procent, voor LGG 70 procent en voor EGG 59 procent. Van de 83 procent die rapporteert dat de daders mannelijk waren, is 15 procent zelf man en 67 procent vrouw.

Wat daarnaast opvalt is dat mannelijke leden voor zowel EGG als LGG voornamelijk mannelijke daders rapporteren. Dat is een significant verschil met vrouwen die een man als dader rapporteren. Bij deze vormen van GOG is te zien dat vrouwen significant vaker dan mannen een vrouw als dader rapporteren. Vrouwen rapporteren bij EGG significant vaker dan mannen dat de daders man en vrouw zijn. Bij SGG rapporteren mannen significant vaker een vrouw als dader dan vrouwen.

Tabel 7.3 Geslacht daders, uitgesplitst naar geslacht respondent

Geslacht respondent →	EGG N=1.499				LGG N=334				SGG N=239			
	man	vrouw	X*	Totaal	man	vrouw	X*	Totaal	man	vrouw	X*	Totaal
Mannelijke dader(s)	505	423	6	938	174	103	1	279	77	351	4	435
% Geslacht respondent	75%	47%		59%	90%	51%		71%	77%	85%		83%
% Totaal	32%	26%		59%	44%	26%	0%	70%	15%	67%		83%
Vrouwelijke dader(s)	67	300	2	372	6	73	-	79	15	35	-	51
% Geslacht respondent	10%	33%		23%	3%	36%		19%	15%	8%		10%
% Totaal	4%	19%		23%	2%	18%		20%	3%	7%		10%
Man en vrouw dader(s)	65	120	4	190	9	19	1	29	5	14	2	21
% Geslacht respondent	9%	13%		12%	5%	9%		7%	5%	3%		4%
% Totaal	4%	8%		12%	2%	5%		7%	1%	3%		4%
Anders of onbekend	36	64	-	100	3	8	-	11	3	13	-	16
% Geslacht respondent	5%	7%		6%	2%	4%		3%	3%	3%		3%
% Totaal	2%	4%		6%	1%	2%		3%	1%	2%		3%
Totaal N	673	907	12	1600	192	203	2	398	100	413	6	523
% Totaal	42%	57%		100%	48%	51%		100%	19%	79%		100%

*Voor non-binaire respondenten worden geen percentages weergegeven, omdat het om zeer kleine aantallen gaat.

In onderstaande Figuur 7.1 is weergegeven welke rol of positie de daders van EGG, LGG en SGG hadden. In de Figuur staat bij EGG het aantal 1.903, bij LGG 443 en bij SGG 579. Het gaat hier om de aantallen verschillende daderrollen per vorm van GOG, niet om het aantal respondenten. Respondenten konden namelijk informatie van maximaal vijf daders opgeven.

Wie de dader is verschilt per vorm van grensoverschrijdend gedrag. De vaakst voorkomende daders bij de drie vormen van GOG zijn een sportende teamgenoot, een andere sporter uit de eigen of andere sportclub en een coach of trainer.

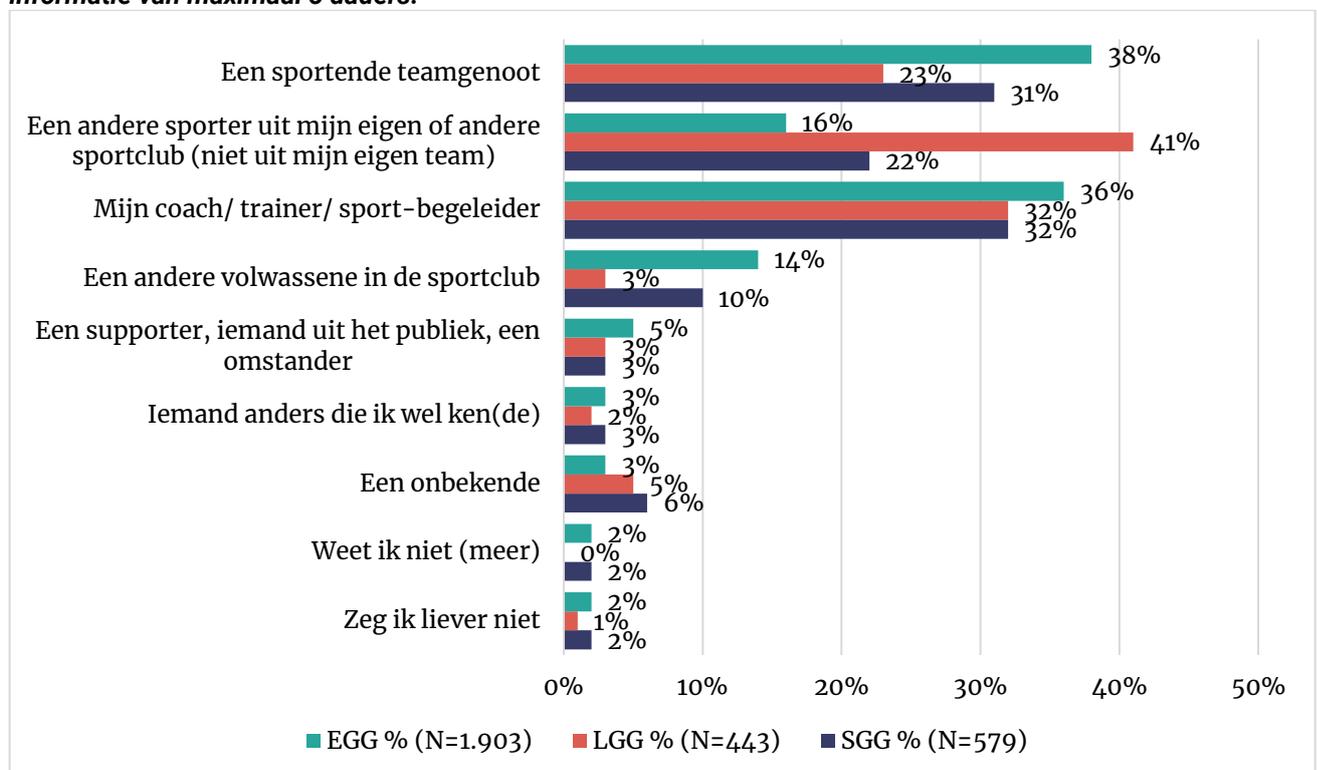
Bij EGG en SGG is de dader in de meeste gevallen een sportende teamgenoot of de coach/trainer. Bij LGG is de meest voorkomende dader met 41 procent een andere sporter uit de eigen of een andere sportclub. Na deze drie rollen is een andere volwassene in de sportclub de dader die het meest voorkomt bij EGG en SGG; dat geldt niet voor LGG.

Bij vrouwelijke sporters die EGG ervaren gaat het significant vaker dan bij mannelijke sporters om een coach of trainer als dader. Bij mannen was het vaker een andere sporter uit de eigen of een andere sportclub. Hetzelfde geldt bij LGG, maar niet bij SGG.

Voor sporters in de leeftijd van 16 tot en met 34 jaar was de dader van EGG significant vaker een trainer of coach dan voor sporters van andere leeftijden. Dat geldt ook bij SGG. Bij LGG geldt dit alleen voor de leeftijdsgroep 16 tot en met 24-jarigen.

Bij wedstrijdzwemmers was de dader van EGG vaker dan bij niet-wedstrijdzwemmers een coach of andere volwassene in de sportclub. Dat geldt ook bij LGG en SGG, maar bij SGG komt ook een sportende teamgenoot vaker voor dan bij niet-wedstrijdzwemmers. Bij waterpoloërs is de meest voorkomende dader van EGG een teamgenoot of een andere sporter. Bij LGG en SGG gaat het daar in de meeste gevallen om een sporter uit een ander team of van een andere sportclub.

Figuur 7.1 Rol en frequentiepercentages aantal daders EGG, LGG en SGG (%). Respondenten gaven informatie van maximaal 5 daders.

7.3 Daderprofielen

In het rapport 'Grensoverschrijdend gedrag in de Nederlandse sport' (2020) is bekeken wat de meest voorkomende daderprofielen zijn. Deze zijn gecreëerd aan de hand van specifieke daderkenmerken. De hiervoor gebruikte kenmerken zijn het aantal daders en de rol en het geslacht van de dader(s). Leden hebben in de vragenlijst informatie gegeven over maximaal vijf verschillende daders en konden kiezen uit acht verschillende rollen:

- een sportende teamgenoot;
- een andere sporter uit mijn eigen of andere sportclub (niet uit mijn eigen team);
- mijn coach/trainer/sportbegeleider;
- een andere volwassene in de sportclub;
- een supporter, iemand uit het publiek, een omstander;
- iemand anders die ik wel ken(de);
- een onbekende;
- weet ik niet (meer).

Op basis van maximaal vijf daders, acht rollen en het geslacht van de daders ontstonden te veel verschillende profielen om deze goed te kunnen interpreteren. Om die reden is de rol van de dader ingedeeld naar drie categorieën in plaats van acht: (mede)sporter, coach en een ander persoon. Daar kwamen uiteindelijk de 25 meest voorkomende daderprofielen uit voort. In dit rapport wordt gekeken in welke mate diezelfde 25 daderprofielen in de zwemsport voorkomen. De 25 meest voorkomende daderprofielen voor EGG, LGG en SGG worden besproken in Tabel 7.4.

De meest voorkomende dader bij EGG is een mannelijke coach (17%), op de voet gevolgd door een mannelijke sporter (15%). Bij LGG en SGG is het omgekeerde zichtbaar en de percentages zijn hier hoger. De meest voorkomende dader is daar een mannelijke sporter (LGG: 33%; SGG: 27%), gevolgd door een mannelijke coach (LGG: 16%; SGG: 21%).

Andere vaker voorkomende daders zijn 'meerdere mannelijke sporters' en 'een mannelijke andere persoon'. Ook de categorie 'overig' wordt regelmatig genoemd.

Tabel 7.4 Meest voorkomende daderprofielen bij EGG, LGG en SGG

Daderprofiel	EGG		LGG		SGG	
	Totaal (N)	Totaal (%)	Totaal (N)	Totaal (%)	Totaal (N)	Totaal (%)
1 Een mannelijke sporter	236	15%	129	33%	144	27%
2 Een vrouwelijke sporter	112	7%	38	9%	17	3%
3 Een sporter, geslacht anders of onbekend	12	1%	4	1%	4	1%
4 Een mannelijke coach	264	17%	63	16%	109	21%
5 Een vrouwelijke coach	59	4%	13	4%	4	1%
6 Een coach, geslacht anders of onbekend	9	1%	1	0%	1	0%
7 Een mannelijke andere persoon	139	8%	23	5%	69	13%
8 Een vrouwelijke andere persoon	54	3%	7	2%	11	2%
9 Een andere persoon, geslacht anders of onbekend	23	1%	1	0%	4	1%
10 Meerdere mannelijke sporters	133	9%	38	10%	53	11%
11 Meerdere vrouwelijke sporters	88	6%	7	2%	8	1%
12 Meerdere mannelijke en vrouwelijke sporters	39	2%	2	0%	7	1%
13 Meerdere mannelijke andere personen	40	2%	5	1%	17	3%
14 Meerdere mannelijke sporters en een mannelijke coach	20	1%	2	1%	6	1%
15 Meerdere mannelijke coaches	41	3%	6	1%	7	1%
16 Een mannelijke sporter en een mannelijke coach	19	1%	5	1%	8	2%
17 Een mannelijke coach en een mannelijke andere persoon	11	1%	2	1%	3	1%
18 Een vrouwelijke sporter en een mannelijke coach	14	1%	2	0%	3	1%
19 Meerdere sporters, geslacht anders of onbekend	14	1%	1	0%	1	0%
20 Meerdere mannelijke en vrouwelijke andere personen	36	2%	3	1%	2	0%
21 Meerdere vrouwelijke coaches	16	1%	4	1%	7	1%
22 Een mannelijke coach en een vrouwelijke andere persoon	3	0%	1	0%		
23 Meerdere mannelijke sporters en een mannelijke andere persoon	4	0%			1	0%
24 Een mannelijke sporter en meerdere mannelijke andere personen	4	0%			1	0%
25 Meerdere vrouwelijke andere personen	21	1%	4	1%	3	1%
99 Overig	168	11%	32	8%	25	5%
Totaal	1.579	100%	393	100%	515	100%

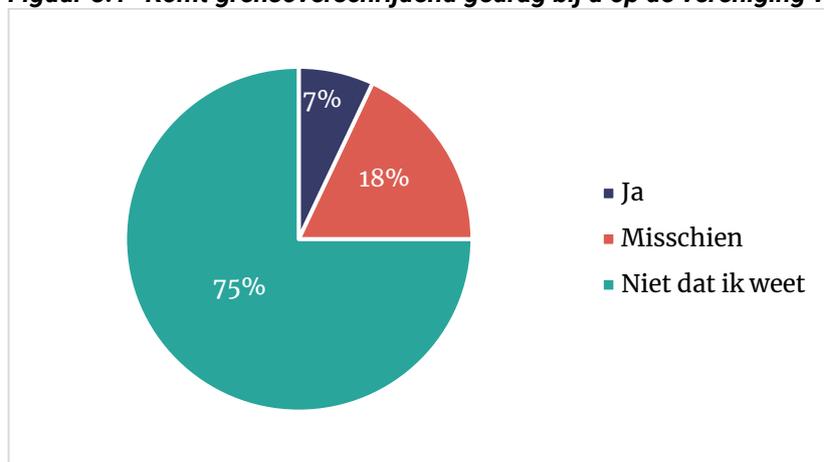
8 Het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag

In dit hoofdstuk wordt ingegaan in hoeverre leden weten wat verenigingen en de KNZB doen om grensoverschrijdend gedrag tijdens het sporten te voorkomen. Ook wordt ingegaan op wat leden weten over waar iemand op hun vereniging terecht kan na het meemaken van een grensoverschrijdende ervaring.

8.1 Grensoverschrijdend gedrag op de vereniging

Driekwart van de leden geeft aan te denken dat GOG niet voorkomt op de eigen vereniging. Achttien procent denkt dat het misschien voorkomt en 7 procent van de leden denkt dat het wel voorkomt (Figuur 8.1). Opvallend is dat ook leden die zelf een vorm van GOG hebben meegemaakt inschatten dat GOG op hun vereniging niet voorkomt.

Figuur 8.1 "Komt grensoverschrijdend gedrag bij u op de vereniging voor denkt u?" (N=8.414)

Vrouwen denken significant vaker dan mannen dat grensoverschrijdend gedrag wel of misschien voorkomt. Mannen geven dus vaker aan dat ze denken van niet.

55+'ers geven significant vaker aan dan iedereen die jonger is dan 55 jaar, dat GOG bij hen op de vereniging niet voorkomt.

Leden die 4+ uur per week trainen geven significant vaker dan personen die minder trainen aan dat GOG wel of misschien voorkomt. Tabel 8.1 laat de verschillen zien op basis van achtergrondkenmerken.

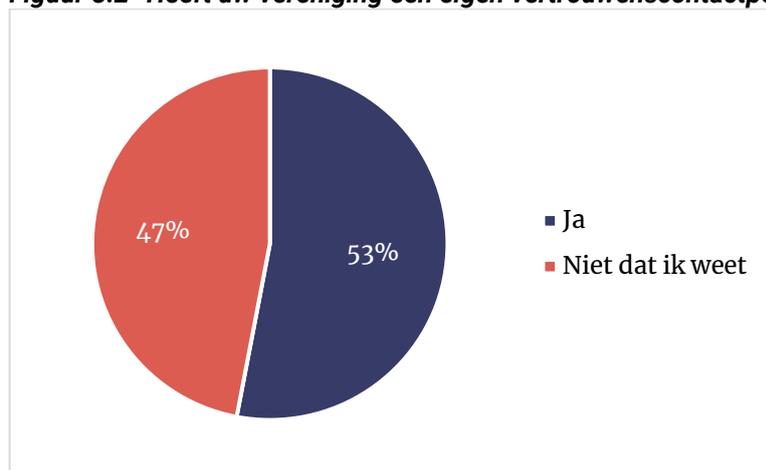
Tabel 8.1 Verschillen in inschatting GOG op vereniging, op basis van achtergrondkenmerken

	Ja	Misschien	Niet dat ik weet
Man	6%	18%	76%
Vrouw	7%	20%	73%
X	14%	43%	43%
18-24 jaar	9%	17%	74%
25-34 jaar	8%	23%	69%
35-44 jaar	7%	20%	72%
45-54 jaar	6%	20%	74%
55-64 jaar	5%	15%	80%
65+	4%	13%	83%
0-2 uur per week	4%	14%	82%
2-4 uur per week	6%	19%	75%
4+ uur per week	9%	22%	69%

8.2 Bekend met de voorzieningen van de vereniging

Sommige zwemverenigingen hebben een vertrouwenscontactpersoon. De vertrouwenscontactpersoon is binnen een vereniging het eerste aanspreekpunt voor iedereen die een vraag heeft over of te maken heeft met grensoverschrijdend gedrag. Ruim de helft van de leden weet dat de eigen vereniging een vertrouwenscontactpersoon heeft, zoals te zien is in Figuur 8.2.

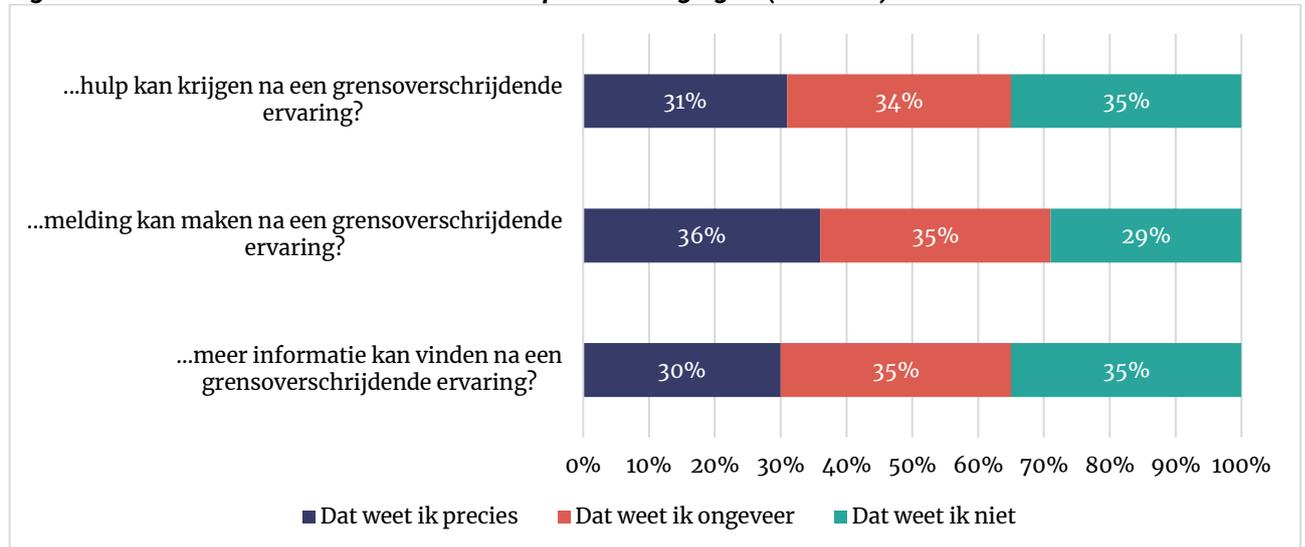
Figuur 8.2 "Heeft uw vereniging een eigen vertrouwenscontactpersoon (VCP)?" (N=8.462)

Figuur 8.3 laat zien in hoeverre leden bekend zijn met waar iemand op hun vereniging terecht kan na het meemaken van GOG. Er zijn hierbij drie categorieën: hulp krijgen na een ervaring, melding maken na een ervaring, en meer informatie vinden na een ervaring.

Voor alle drie de categorieën geldt dat mannen significant vaker aangeven precies te weten waar ze terecht kunnen. Hoe ouder leden zijn, hoe vaker ze aangeven precies te weten waar ze terecht kunnen. Ook het aantal uren sporten in de week en de duur van het lidmaatschap hebben hier een positief effect op, dat geldt voor alle drie de categorieën.

Figuur 8.3 "In hoeverre weet u waar iemand op uw vereniging..." (N=8.462)

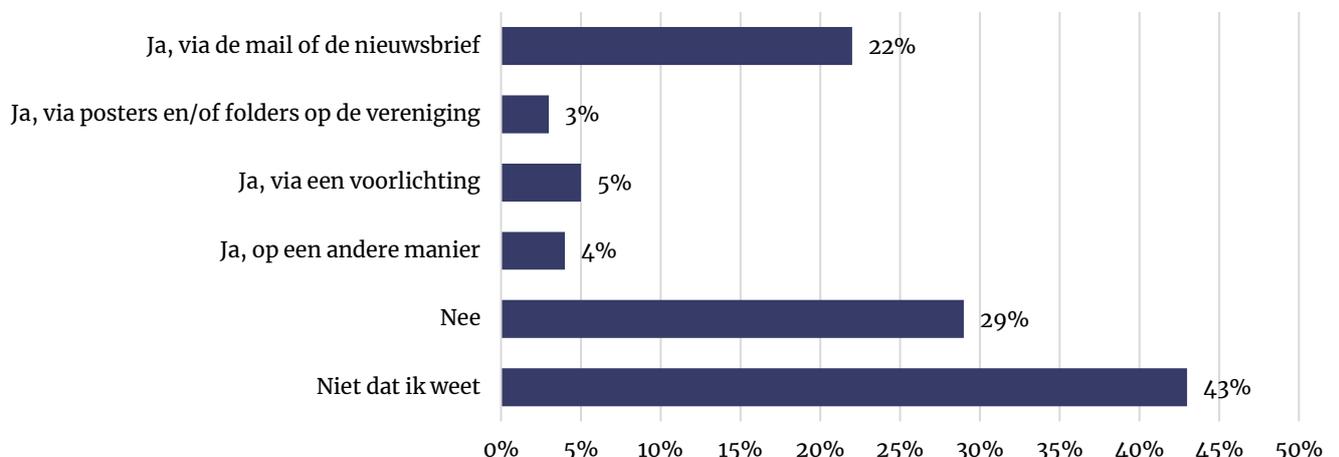

8.3 Informatie over het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag

Het grootste gedeelte van de leden geeft aan niet te weten of ze wel eens informatie krijgen over het tegengaan van GOG (zie Figuur 8.4). Negenentwintig procent durft met zekerheid te zeggen dat ze nooit informatie ontvangen over GOG.

Wanneer er wel informatie verstrekt wordt, is dat meestal via de mail of de nieuwsbrief. In enkele gevallen worden er voorlichtingen gegeven of zien leden posters/folders op de vereniging. Andere manieren (4%) die worden genoemd zijn: op een (algemene leden) vergadering; in clubblad of clubwebsite; via Code Blauw; en via een cursus of training.

Figuur 8.4 "Krijgt u weleens informatie over het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag via uw vereniging of via de KNZB?" (N=8.462)

9 Conclusies en aanbevelingen

9.1 Conclusies

In opdracht van de KNZB en NOC*NSF voerden I&O Research en Centerdata een onderzoek uit naar grensoverschrijdend gedrag (GOG) in de zwemsport. Het doel van dit onderzoek is om meer inzicht te geven in de prevalentie van en ervaring met grensoverschrijdend gedrag in de zwemsport gedurende de afgelopen vijf jaar.

Iets meer dan de helft van de leden van de KNZB heeft te maken gehad met GOG op de zwemclub, ongeacht of dit wel of geen indruk op hen maakte. Een op de vier leden heeft ervaring met GOG dat (een beetje) indruk heeft gemaakt. Driekwart van de leden heeft dus geen ervaring met GOG dat (een beetje) indruk heeft gemaakt. Leden hebben de afgelopen vijf jaar het vaakst emotioneel grensoverschrijdend gedrag (EGG) ervaren, in vergelijking met lichamelijk (LGG) en seksueel (SGG) grensoverschrijdend gedrag. Bij LGG- en SGG- ervaringen komt vaker dan bij EGG- ervaringen de ernstscore 'ernstig' voor.

Leden die wedstrijdzwemmen of waterpolo spelen geven vaker aan ervaring te hebben met grensoverschrijdende ervaringen dan leden die deze sporten niet beoefenen. Alle vormen van GOG werden vaker gerapporteerd door waterpoloërs dan door niet-waterpoloërs. EGG dat (een beetje) indruk maakte komt vaker voor bij waterpoloërs en wedstrijdzwemmers. LGG dat indruk maakte komt vaker voor bij waterpoloërs dan bij niet-waterpoloërs en SGG dat indruk maakte komt vaker voor bij wedstrijdzwemmers dan bij niet-wedstrijdzwemmers.

Ernstig EGG en SGG komt zowel bij waterpoloërs als bij wedstrijdzwemmers vaker voor dan bij leden die deze sporten niet beoefenen. Bij LGG geldt dat alleen voor waterpoloërs.

Een ervaring met GOG die (een beetje) indruk maakte komt in iets vaker dan de helft van de gevallen vaker dan één keer voor. Dat geldt voor EGG, LGG en SGG. In die gevallen maakten leden vergelijkbare gebeurtenissen twee tot vijf keer mee.

De meeste (indrukmakende) ervaringen met GOG vinden plaats op het sportterrein. Bij EGG- en SGG- ervaringen zijn een openbare ruimte en de sportkleedkamer daarna de meest voorkomende locaties.

In de meeste gevallen wordt er door leden over hun ervaring met GOG, die indruk maakte, gesproken. Er wordt vaker over EGG- en LGG- ervaringen dan over SGG- ervaringen gesproken. De meeste leden praten erover met naasten (familie of vrienden) of teamgenoten en medesporters. Met de vertrouwenspersoon van de vereniging wordt maar door een klein aantal leden gesproken over een ervaring met GOG. Wanneer leden met iemand praatten over de indrukmakende ervaring met GOG hielp dat in de meeste gevallen; vooral omdat het opluchtte, ze steun ontvingen en er actie ondernomen werd om het gedrag te stoppen. Wanneer het vertellen niet hielp, kwam dat in de meeste gevallen omdat er niks mee gedaan werd door degene aan wie het werd verteld of omdat het GOG daardoor niet veranderde.

In veruit de meeste gevallen waren er, volgens degene die het gedrag overkwam, geen gevolgen voor de 'dader'. Wanneer er wel gevolgen waren, dan was dat meestal een waarschuwing voor de betrokkene(n).

De plegers van het GOG zijn in de meeste gevallen man. De meest voorkomende rollen van de dader zijn: een sportende teamgenoot, een andere sporter uit eigen of andere club, of een coach of trainer.

Driekwart van de leden van de KNZB denken dat GOG niet voorkomt op de eigen vereniging, terwijl de helft van de leden er wel mee te maken heeft gehad. Mannen en oudere leden denken dit vaker dan vrouwen en jongere leden. Leden die meer dan vier uur per week sporten geven vaker aan dat ze denken dat GOG misschien of zeker voorkomt op de vereniging, dan leden die minder sporten. Ook weet een groot deel van de leden niet of niet precies waar ze op hun vereniging terecht zouden kunnen voor hulp en ondersteuning na het meemaken van GOG. Iets meer dan de helft van de leden weet dat de eigen vereniging een vertrouwenspersoon heeft. Veel leden ontvangen geen informatie of denken geen informatie te ontvangen over het tegengaan van GOG via hun vereniging of vanuit de KNZB.

9.2 Aanbevelingen

Op basis van de bevindingen in dit onderzoek zijn in samenwerking met NOC*NSF enkele aanbevelingen opgesteld om GOG in de zwemsport te voorkomen.

Onderzoek

Het doel van dit onderzoek was om te achterhalen hoe vaak GOG voorkomt in de zwemsport. Met behulp van deze gegevens kan worden onderzocht hoe GOG in de toekomst voorkomen kan worden. Het onderzoeken van de manier waarop zwemverenigingen zelf werken aan een veilig sportklimaat kan hieraan een bijdrage leveren. Wanneer dit inzichtelijk gemaakt wordt, kan waardevolle kennis ook worden uitgewisseld tussen verenigingen.

Aanvullend daarop is het van belang om meer informatie te verkrijgen over grensoverschrijdend gedrag in het wedstrijdzwemmen en waterpoloën. Leden die wedstrijdzwemmen of waterpoloën geven vaker aan GOG meegemaakt te hebben. Het is van belang om te achterhalen wat de redenen daarvoor zijn, zodat er in toekomstig beleid maatwerk geleverd kan worden voor deze twee disciplines.

Normatief kader wenselijk gedrag

Om GOG te voorkomen is het belangrijk om een normatief kader voor gewenst gedrag te schetsen voor alle leden. Op die manier wordt duidelijk gemaakt welke gedragingen wel en welke gedraging niet aanvaardbaar zijn binnen een vereniging. Onderhavig onderzoek toont aan dat er een discrepantie is tussen ervaringen met GOG en ervaringen met GOG die indruk maken. Het opstellen en naleven van gedragsregels voor verenigingen kan bijdragen aan het verkleinen van deze discrepantie.

Daarbij is het verstandig extra aandacht te geven aan een veilig sportklimaat binnen teams. Met name sporters of begeleiders behoren tot mogelijke daders van GOG. Een stap die hierin gezet kan worden is het afspreken van gedragsregels binnen teams en hier regelmatig aandacht aan besteden.

De KNZB kan hieraan bijdragen door (nog) duidelijker uit te dragen welk sportklimaat wel en niet wenselijk is. Wanneer slachtoffers grensoverschrijdend gedrag kunnen identificeren is de eerste stap naar een melding maken gezet.

Waterpolo en wedstrijdzwemmen

Ook binnen de wedstrijdswemmen en het waterpolo is het extra van belang aandacht te besteden aan gedragsregels en bewustwording. Echter, dit dient ondersteund te worden door andere maatregelen om een veilig sportklimaat te waarborgen. Aangezien GOG vaker voorkomt bij wedstrijdzwemmen en waterpolo, is het extra van belang dat verenigingen die deze disciplines aanbieden, VCP's hebben en bij het aanstellen van begeleiders om VOG's wordt gevraagd.

Toegankelijke informatievoorziening over GOG

Uit de resultaten blijkt dat veel leden niet weten waar ze terecht kunnen binnen hun vereniging na een ervaring met GOG. Leden geven aan niet (precies) te weten waar ze informatie kunnen vinden, waar ze een melding kunnen maken of waar ze naar toe kunnen voor hulp.

Goede toegang tot deze voorzieningen draagt bij aan een veilige vereniging. Het weten te vinden van de juiste voorzieningen is hierbij een belangrijke eerste stap. Het toegankelijk maken van de voorzieningen kan door hier als vereniging actief aan te werken. Bijvoorbeeld door makkelijk vindbare informatie te plaatsen op de website; nieuwe leden in te lichten over de beschikbare voorzieningen; zorgen dat coaches en trainers op de hoogte zijn van de voorzieningen; en de leden te herinneren aan de voorzieningen, bijvoorbeeld via een nieuwsbrief of met posters. De KNZB heeft hier ook een rol: zij kunnen extra benadrukken wat de meldmogelijkheden bij de KNZB en daarbuiten zijn, bijvoorbeeld bij NOC*NSF Centrum Veilige Sport Nederland.

Het is van belang om niet enkel leden te informeren over GOG, maar ook naasten van leden. Leden spreken zich vaak uit over GOG bij familie, vrienden en andere naasten. Zij dienen ook gemakkelijk toegang te hebben tot informatie over meldpunten en VCP's, zodat zij leden kunnen aansporen een melding te maken indien nodig.

Vertrouwenscontactpersoon

Een ervaring met GOG die indruk maakt wordt maar in weinig gevallen gedeeld met de vertrouwenscontactpersoon (VCP) of een ander officieel meldpunt van de vereniging of de KNZB. De vertrouwenscontactpersoon meer zichtbaar en toegankelijk maken, kan eraan bijdragen dat dit vaker gebeurt. Deze betere positionering moet samen gaan met een betere informatieverbreiding over wat een VCP kan betekenen voor een slachtoffer. Uiteraard kunnen andere meldpunten zoals de VCP van de bond en het Centrum Veilige Sport Nederland ook fungeren als loketten waar tevens gesproken kan worden over GOG.

Naast het toegankelijker maken van deze hulp is het ook waardevol om uit te zoeken waarom leden deze hulp nu niet bereiken.

Gevolgen voor de dader

De uitkomsten van dit onderzoek laten zien dat er volgens de ervaringen van de respondenten maar in weinig gevallen gevolgen zijn voor degene die het GOG vertonen (mogelijke daders). Door een goede voorlichting kan er uitleg worden gegeven over de mogelijke gevolgen waarmee de dader geconfronteerd kan worden. Ook dit aspect verdient extra aandacht in de informatievoorziening. Dit kan er toe bijdragen dat leden die wél een melding doen, zich beter gehoord voelen. Daarnaast heeft het mogelijk ook preventief effect.

Meer aandacht GOG

Ten slotte zou het goed zijn wanneer er in het algemeen meer aandacht komt voor de bewustwording van GOG binnen de zwemsport. Uit het onderzoek komt naar voren dat de prevalentie door zowel mannelijke als vrouwelijke leden wordt onderschat. Daarnaast geeft een groot deel van de leden aan nooit bewust informatie te ontvangen van de KNZB of van hun vereniging over het voorkomen van GOG. De leden meer bewust maken van GOG kan het draagvlak voor de eerder genoemde aanbevelingen vergroten. De verantwoordelijkheid voor het schenken van deze extra aandacht kan worden gedeeld door de zwemverenigingen en de KNZB. Het is daarbij belangrijk speciale aandacht te schenken aan EGG. Deze vorm van GOG komt het vaakst voor.

Bijlage A.1 Constructie weegfactor

Leeftijd	Populatie		Steekproef respons			Gewicht toegekend	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw	X of overig*	Man	Vrouw
16 t/m 24 jaar	4540	4243	645	821	9	1,472492648	1,081152287
25 t/m 34 jaar	3804	2879	648	634	1	1,228068238	0,949968935
35 t/m 44 jaar	3416	2818	668	598	3	1,069789661	0,985818132
45 t/m 54 jaar	4832	3945	1088	784	4	0,929084099	1,052659567
55 t/m 64 jaar	3703	2376	992	567	2	0,780906498	0,876638166
65 jaar en ouder	1966	1727	582	372	2	0,706671417	0,971194903

* De populatiecijfers voor X of overig waren niet beschikbaar, deze respondenten hebben als gewicht een 1 gekregen.

Bijlage A.2

Gebeurtenissen van grensoverschrijdend gedrag

Emotioneel grensoverschrijdend gedrag

- 1 vernederd worden;
- 2 gepest worden;
- 3 geplaagd worden;
- 4 bekritiseerd worden over uw uiterlijk of gewicht;
- 5 bekritiseerd worden over uw sportieve prestaties;
- 6 er werd tegen u geschreeuwd;
- 7 beledigd worden;
- 8 genegeerd worden op een manier waardoor u zich oncomfortabel of niet op uw gemak voelde;
- 9 bekritiseerd of bedreigd worden omdat u niet wilde meedoen aan trainingen of wedstrijden;
- 10 er werden roddels of leugens over u verspreid;
- 11 uw spullen werden beschadigd of gestolen om u te vernederen of te bedreigen;
- 12 bedreigd/gedreigd worden om uit het team gezet te worden;
- 13 bedreigd/gedreigd worden om geslagen te worden, maar niet echt geslagen worden;
- 14 ongewild uitspraken, foto's of filmpjes tegenkomen die over uzelf gingen. Bv. op papier, film, foto, of online op WhatsApp of andere sociale media;
- 15 bijzondere aandacht krijgen, meer dan andere medesporters.

Lichamelijk grensoverschrijdend gedrag

- 1 gedwongen worden om te sporten terwijl u geblesseerd of uitgeput was;
- 2 geduwd worden;
- 3 door elkaar geschud worden;
- 4 neergeslagen worden, tegen de grond geslagen worden;
- 5 bekogeld worden met een voorwerp;
- 6 met geweld in bedwang gehouden worden;
- 7 geslagen worden met een open hand;
- 8 geslagen worden met een vuist;
- 9 geslagen worden met een voorwerp (bv. schoen, stick, racket, knuppel);
- 10 bij de keel gegrepen worden;
- 11 in elkaar geslagen worden;
- 12 onderwater geduwd of gehouden worden.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag

- 1 het onderwerp zijn van seksistische grappen;
- 2 nagefloten worden;
- 3 begluurd worden;
- 4 het onderwerp zijn van seksuele opmerkingen over uw uiterlijk of over iets anders;
- 5 iemand die te dicht bij u komt staan;
- 6 lichamelijk contact (aanrakingen) dat u ongemakkelijk vond;
- 7 tijdens een sportinstructie aangeraakt worden op een manier die u ongemakkelijk deed voelen;
- 8 een massage krijgen die u ongemakkelijk vond, niet passend bij uw blessure;
- 9 telefoontjes, kaartjes/briefjes, e-mails, berichtjes (bijv. WhatsApp of sociale media) ontvangen met ongewenste seksuele inhoud;
- 10 gevraagd worden om alleen te zijn met iemand waarbij u zich ongemakkelijk voelde;
- 11 ongelijk behandeld worden (soms extra aandacht krijgen, soms genegeerd worden);
- 12 er werden ongewild foto's en/of video's van u gemaakt: deels gekleed of naakt;
- 13 er werden ongewild foto's of video's van u verspreid: deels gekleed of naakt;
- 14 iemand toonde u pornografische websites en/of afbeeldingen;
- 15 een volwassene creëerde bewust een seksuele sfeer met u alleen;
- 16 iemand dwong u hem/haar te zoenen, terwijl u dat niet wilde;
- 17 u werd gevraagd om seksuele daden te verrichten voor de camera;
- 18 iemand toonde u zijn geslachtsdelen, terwijl u dat niet wilde;
- 19 iemand raakte u seksueel aan, terwijl u dat niet wilde;
- 20 iemand probeerde seks met u te hebben terwijl u dat niet wilde;
- 21 iemand dwong u om seks met penetratie te hebben (oraal, vaginaal of anaal);
- 22 onderwater op een ongepaste manier aangeraakt worden.

Bijlage A.3 Ernstscore Index

Ernstscore gedrag = 0,5 – 1 – 2

Frequentie in combinatie met gedrag: Mild = 1; Matig = 2; ernstig = 3

Emotioneel grensoverschrijdend gedrag	Ernstscore	Een enkele keer, maakte geen indruk	Regelmatig, maakte geen indruk	Enkele keer /regelmatig maakte wel indruk
1 Vernederd worden	1	1	2	3
2 Gepest worden	1	1	2	3
3 Geplaagd worden	0,5	1	1	2
4 Bekritiseerd worden over uw uiterlijk of gewicht	1	1	2	3
5 Bekritiseerd worden over uw sportieve prestaties	1	1	1	2
6 Er werd tegen u geschreeuwd	0,5	1	1	2
7 Beledigd worden	1	1	2	3
8 Genegeerd worden op een manier waardoor u zich oncomfortabel of niet op uw gemak voelde	1	1	2	3
9 Bekritiseerd of bedreigd worden omdat u niet wilde meedoen aan trainingen of wedstrijden	1	1	2	3
10 Er werden roddels of leugens over u verspreid	0,5	1	1	3
11 Uw spullen werden beschadigd of gestolen om u te vernederen of te bedreigen	1	1	2	3
12 Bedreigd/gedreigd worden om uit het team gezet te worden	1	1	2	3
13 Bedreigd/gedreigd worden om geslagen te worden, maar niet echt geslagen worden	1	1	2	3
14 Ongewild uitspraken, foto's of filmpjes tegenkomen die over uzelf gingen. Bv. op papier, film, foto, of online op WhatsApp of andere sociale media	1	1	2	3
15 Bijzondere aandacht krijgen, meer dan andere medesporters	1	1	1	2

Lichamelijk grensoverschrijdend gedrag	Ernstscore	Een enkele keer, maakte geen indruk	Regelmatig, maakte geen indruk	Enkele keer /regelmatig maakte wel indruk
1. Gedwongen worden om te sporten terwijl u geblesseerd of uitgeput was	1	1	2	3
2. Geduwd worden	1	1	2	3
3. Door elkaar geschud worden	1	1	2	3
4. Neergeslagen worden, tegen de grond geslagen worden	2	3	3	3
5. Bekogeld worden met een voorwerp	2	3	3	3
6. Met geweld in bedwang gehouden worden	2	3	3	3
7. Geslagen worden met een open hand	2	3	3	3
8. Geslagen worden met een vuist	2	3	3	3
9. Geslagen worden met een voorwerp (bv. schoen, stick, racket, knuppel)	2	3	3	3
10. Bij de keel gegrepen worden	2	3	3	3
11. In elkaar geslagen worden	2	3	3	3

Seksueel grensoverschrijdend gedrag	Ernstscore	Een enkele keer, maakte geen indruk	Regelmatig, maakte geen indruk	Enkele keer /regelmatig maakte wel indruk
1. Het onderwerp zijn van seksistische grappen	1	1	2	3
2. Nagefloten worden	1	1	2	3
3. Begluurd worden		1	2	3
4. Het onderwerp zijn van seksuele opmerkingen over uw uiterlijk of over iets anders	1	1	2	3
5. Iemand die te dicht bij u komt staan	0,5	1	1	2
6. Lichamelijk contact (aanrakingen) dat u ongemakkelijk vond	1	1	2	3
7. Tijdens een sportinstructie aangeraakt worden op een manier die u ongemakkelijk deed voelen	1	1	2	3
8. Een massage krijgen die u ongemakkelijk vond, niet passend bij uw blessure	1	1	2	3
9. Telefoontjes, kaartjes/briefjes, e-mails, berichtjes (bijv. WhatsApp of sociale media) ontvangen met ongewenste seksuele inhoud	1	1	2	3
10. Gevraagd worden om alleen te zijn met iemand waarbij u zich ongemakkelijk voelde	1	1	2	3
11. Ongelijk behandeld worden (soms extra aandacht krijgen, soms genegeerd worden)	1	1	2	3
12. Er werden ongewild foto's en/of video's van u gemaakt: deels gekleed of naakt	2	3	3	3
13. Er werden ongewild foto's of video's van u verspreid: deels gekleed of naakt	2	3	3	3
14. Iemand toonde u pornografische websites en/of afbeeldingen	1	3	3	3
15. Een volwassene creëerde bewust een seksuele sfeer met u alleen	1	1	2	3
16. Iemand dwong u hem/haar te zoenen, terwijl u dat niet wilde	2	3	3	3
17. U werd gevraagd om seksuele daden te verrichten voor de camera	2	3	3	3
18. Iemand toonde u zijn geslachtsdelen, terwijl u dat niet wilde	2	3	3	3
19. Iemand raakte u seksueel aan, terwijl u dat niet wilde	2	3	3	3
20. Iemand probeerde seks met u te hebben terwijl u dat niet wilde	2	3	3	3
21. Iemand dwong u om seks met penetratie te hebben (oraal, vaginaal of anaal)	2	3	3	3

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl